

„Lupta pentru lumină“

„Lumina prin luptă“

# LITERATORUL



Revista literară din București

Anul II. — No. 5



## SUMARUL:

Imnul Regal . . . . .	de D-nu	Al. A. Macedonski.
Romeo și Julieta, tragedie în 5 acte, dupe Shachesspeare . . . . .	» »	Al. A. Macedonski.
Curs de Analiză Critică . . . . .	» »	Al. A. Macedonski.
Insomnia . . . . .	» »	Carol Scrob.
Invierea. . . . .	» »	Carol Scrob.
Reginei, poezie . . . . .	» »	Carol Scrob.
Reverie, poezie . . . . .	» »	Th. M. Stoenescu.
Mira și Mircore, Nuvelă . . . . .	» »	Th. M. Stoenescu.
Sărăcia . . . . .	» »	Th. M. Stoenescu
Pe un leagăn. poezie . . . . .	» »	C. C. Bacalbașa.
Giacomo Leopardi . . . . .	» »	C. C. Bacalbașa.
Scrisori ferme cate . . . . .	» »	C. C. Bacalbașa
Cine e hoțul . . . . .	» »	C. C. Bacalbașa
Popa Timofte Bondoroagă, Nuvelă: . . . . .	» »	Mihail Demetrescu.
Idila, Maiu la Țară. . . . .	» »	S. C. Moscu.
La Revedere. poezie. . . . .	» »	C. C. Pleșoianu.
Curs de Declamațiune . . . . .	» »	St. Velescu.
Erași Ești... poezie . . . . .	» »	D. Soreanu.
Moartea, poezie . . . . .	» »	S. C. Moscu
Adio poezie . . . . .	» »	Maria Berger.
Opt rënduri, poezie. . . . .	» »	Duiliu Zamfirescu
Rozele de iarnă, poezie . . . . .	» »	Duiliu Zamfirescu
Pe Rîul Doamnei . . . . .	» »	I. I. Trutzescu.
Notițe Literare . . . . .	» »	Luciliu
Mulțumire. . . . .		



BUCUREȘTI

NOUA TIP. NAȚIONALĂ PROPRIETAR M. H. JECU, STRADA ACADEMIEI No, 15 bis  
1881.



„Lupta pentru lumină“

„Lumina prin luptă“

# LITERATORUL



— MAIU 1881 —

*Abonamentul: pe trei luni 5 lei, pe șase luni 10 lei.*

Scrisorile nefrancate se refuză | Pe an 20 lei | Administr. Str. Poșta-Vechă 6 Episcopie

D. Al. A. Macedonski, cu ocaziunea îndeplinirii marelui act al proclamării Regatului, a fost cel d'ânteu dintre poeții Români care s'îl salute, adresând Maiestăților Lor Regelui și Reginei, frumosul „Imn, pe care îl publicăm în fruntea „*Literatorului*„.

Maiestățile Lor, în Inalta Lor grațiozitate aș și bine-voit a mulțumi distinsului poet, însărcinând pe d. Secretar-General al Casei Regale, a'î adresa următoarea scrisoare :

Domnul meu

„Răspunzând la epistola ce mi-ați făcut onorul a 'mî adresa la data de 20 Martie curent, grăbesc de a vă face cunoscut că, Regele și Regina, au văzut cu multă satisfacere „Imnul, Domniei-Voastre, și, sunt însărcinat a vă exprima mulțumirile Maiestăților Lor.

„Fericit de a fi interpretul acestor sentimente, în momente solemne pentru România, vă rog, Domnul meu, să bine-voiți a priimi asigurarea considerațiunei mele „cele mai deosibite.

„Secretarul general :

„I. C. Petrescu,

Iată acum, și inspirațiunea ieșită din pana cunoscutului nostru poet. Ea poartă titlul de:

## I M N U L R E G A L

Noi ne-am luptat cu barbaria,  
 Cu furia străină,  
 Trăiască astăzi România  
 A Dunării Regină!  
 Reiați anticul loc de-onoare  
 Și spada ta antică  
 Și strălucește în splendoare  
 A Romei mândră fică!  
 Cu toți stăm mai sus de sfade  
 Când cerul ne protege,  
 Și 'nscriem pe-ale noastre spade:  
 Trăiască-al nostru Rege!

Noi ne-am vărsat al nostru sânge  
 Pe câmpii de vitejiă  
 Și jugul greu, nu te mai strânge  
 Iubită Româniă!  
 Cuteze de-astăzi înainte  
 Dușmanii să te 'nfrunte!  
 Cu toți avem un braț ș'o minte  
 C'un mare Rege 'n frunte!  
 Pe câmpii de cruntă bătăliă  
 Mărirea se culege:  
 Trăiască-a noastră Româniă,  
 Trăiască-al nostru rege!

Soldați! In ora de 'ncercare  
 Gândiți-vă la țară!  
 Voiți-o liberă și mare:  
 Sclavia este-amară!  
 Cu steaua mândră-a Dinastiei  
 Legată ne è soarta,  
 Căci ea, deschise României,  
 In lumii chreștine, poarta!  
 Români! Același dor ne arde,  
 Ș'având aceeași lege  
 Să'nscrim pe piepturi și stindarde:  
 Trăiască-al nostru Rege!

*Marte 16 București, 1881.*

Alecsandru A. Macedonski

I N S O M N I A <sup>1)</sup>

Insomnia este o urită boală. Omul nu moare de ea, dar cred că înnebunește. Din ce se naște însă?... — Din gânduri. — De unde gândurile?... — Din suferință. — De unde suferința?... Intrebați preursirea... E rëndul ei să răspundă.

— \* —

Așiü scrie toată noaptea... Dar ce se scriu? Ce mă inspiră?... Lumea?... Lumea este un nimic. Nimicul, nu mă inspiră.

Așiü scrie versuri?... — Asupra amorului?... — Nu mai sunt capabil. — Asupra durerii? — Nu mă lasă plânsul. — Asupra Naturii?... — Mă afu în casă. — Asupra lune?... Mă afu lângă o lampă. — Natura e afară!...

— \* —

O! Mai bine moartea de cât insomnia!  
Și viața este o insomnie pentru acel care suferă.

*Carol Scrob.*

## I N V I E R E A

Christos a înviat!

Ce veselie!

Dar eu, — de ce nu sunt vesel și eu?

Impărtășeam odinioară această veselie. Dar eram numai de zece ani...

De atunci, Christos înviază în fie care an, ênsé odată cu învierea lui, moare câte o rază din speranța mea!

Azi, au mai rămas puține schinte. Vor muri și ele... Atunci,... voiü muri și eu.

Peste un an, Christos va învia iarăși.

Peste un an, voiü fi mort pentru a nu mai învia nici odată.

Ba da; — La judecata din urmă voiü învia și eü. Dar e mult pêné la judecata din urmă...

Ferice de acel care speră!

*Carol Scrob.*

## R E V E R I E

Țermuri pline de mândrie, valuri ce 'mă purtați iubirea  
Ca 'ntr'un leagên, care-adoarme inimile 'namorate,  
Rătăcind în jurul vostru, m'ați vëzut adese ori.  
M'am luptat cu îndoința, am gustat și fericirea,

<sup>1)</sup> Sunt prea frumoșe aceste două bucăți de proză poetică pe care ni le trimite amicul nostru, Carol Scrob. Le recomandăm cu dinadinsul cititorilor. — Nota „Redacțiunei“.

Iar adânce suferință, în plăceri nestrămutate,  
Am ținut-o 'ncatenată, banchietând până la zori! . . .

Primăvara 'n timpul sereî, când a zilei stinsă rază  
Se 'ngâna cu crepusculul și sub vĕlu-î ecspira,  
Eû simțeam atunci rĕcoarea, ce făcea să se 'ntrevază  
Intr'un chip seniu și dulce gândul care 'l turbura;  
Respiram nectarul sereî, precum floarea vestejită  
Soarbe roua dimineței să trăiască ânc'o zi,  
Îmi plecam privirea stinsă pe-a ei frunte adormită  
Me'mbătam de fericire făr'să'ncerc a mă trezi! —  
Și la fie ce mișcare, eû simțeam ce'nriurire  
Pot să aib'asupra noastră visele de fericire. —  
Tinerețe ș'in privire, tinerețe și în pĕept! —  
Pe un cer cusut cu fluturî, Luna 'n roîche azurie,  
Arunca pe trista-î față o privire argintie;  
Iar în ceasul când natura și poeții sĕ deștept,  
Ea cânta! . . . Oh! . Nicî odată n'a cântat un glas mai pur  
Și nicî n'a sunat mai dulce prin poeticul azur! —

. . . . .  
. . . . .

Azi, vedeți-mĕ, sînt singur, viața 'mĭ-e neturburată,  
Ca și valul care doarme aruncat pe-un țĕrm strĕin,  
Singur vĕz aceste locurî, ce 'mpreună altă dată,  
Le-am privit, lăsând s'apară cugetarea 'ntr'un suspin! . . .  
Și din cer, acelaș soare razele își scaldă 'n apă,  
Dar regretul mă urmează și mă arde 'n or ce pas;  
Țĕrmul este tot acelaș, timpul ĕnsă care 'l sapă  
A zburat . . . și dupe dĕnsul, numai eû am mai rĕmas!

Th. M. Stoenescu.

---

Impreună cu manuscriptul tragediei Romeo și Julieta primim din partea D-lui Al. A. Macedonski și următoarea scrisoare pe care o și publicăm, fără a-î face nicî un comentariu, remăind cititorilor noștri să aprecieze lucrarea poetului.

*Domnî Redactorî,*

Cedând la dorința pe care 'mi-ați ecspimat'o de a citi și publica romanizarea în versurî a celebrei tragedii „Romeo și Julieta“, am onoare a vĕ anecea primul tablou: — voiû continua treptat, cu pulicarea ei, în fie care numĕr.

Scopul acestei scrisori, iubiți colegi, este de a vă atrage atențiunea asupra următoarelor puncte :

I. Prelucrarea acestei tragedii, de și făcută după originalul Englez, nu'l urmează însă nici *mot à mot*, nici în acel mod servil care constituie o rea traducere.

II. Pentru scenă, spre a se înlezni reprezentarea ei, m'am condus de prescurtările adoptate în repertoriul dramatic al d-lui Ernesto Rossi.

III. Licențele ce mi-am permis sunt foarte răstrânse. Am căutat să respectez limba și să întocmesc versurile conform regulilor ce am stabilit, și după care, parte din d-văstră, mi-ați făcut onoare a vă conduce. În ceia ce privește dar, acele licențe, ele constau aproape din următoarele :

a). *Accentuări în două moduri asupra aceluiaș cuvânt :*

„Ròmeo și Romeò“.

b). *Contrațiuni de vocale din corpul numelor proprii :*

„Montechio“ în loc de „Montechio“; „Benvolio“ în loc de *Benvolio*. În alte părți, veți găsi tot într'o vreme, numele „Montechio“ cu i neprescurtat. De asemenea și pentru „Benvolio“.

c). *Prescurtări de nume proprii :*

„Tibald“ în loc de „Tibaldo“. Cu toate aceste, am uzat de licența de a pune și „Tibald“ și „Tibaldo“.

d). *Modificări de nume proprii :*

Menținerea Italienescului „Paride“, în loc de „Pàris“.

Preschimbarea lui „Capuleti“ în „Capolet“ și „Capoleti“.

Această din urmă modificare de nume este precugetată. Mi s'a părut ridicol a zice în Românește, „Capulet“, sau „Capuleti“.

Pe cât îmi aduc aminte, iată mai toate licențele de cari mi-am permis a uza în tragedia clasicului Shakspeare.

Vă mai atrag încă atențiunea, și asupra faptului că am uzat de vers de la început și pênă la sfârșit, cu toate că, în original, este și vers și proză.

Am căutat, în tot cazul, să fiu consciincios în ceea ce am pus pe hârtie, și cu toate că nu este frumos să te lauzi singur, cred a nu fi nici parțial nici îndulgent, exprimând convingerea mea intimă, că o asemenea interpretare a tragedianului Englez, iese din rëndul încercărilor de pênă acum.

O voiți supune dar, la timp, Onor. Comitet teatral, și piesa, primindu-se, va fi reprezentată, afară numai dacă, d. Dumitru Ioan Ghika, nu'mi va fi luat înainte, prezentând interpretarea cu care s'a ocupat și d-sa asupra aceleiași picse.

Chiar în acest caz însă, sunt în drept a crede, că d. Ghika care a rămas cu desăvârșire credincios textului, interpretând'o mai mult ca o poemă de cât întocmind'o pentru scenă, în însăși interesul teatrului, va bine-voi a ceda loc unei interpretări într'adins întocmită după repertoriul unui artist ce s'a silit a'i face posibilă reprezentarea cu succesul relativ ce pot să aibă lucrări de o natură atât de deosebită de spiritul melodramatico-feeric al epocii în care trăim.

Terminând, nu'mi mai rămâne de cât să vă rog s'o citiți și s'o publicați, fără însă a'i mai adăoga nici un fel de laudă, căci, laudele mă impresionează și mai puțin de cât ne-laudele, socotindu-mă îndestul de imparțial pentru a'mi vedea și defectele și calitățile și pentru a avea curagăul și francheța de a spune că un lucru este bun, atuncea când îl cred bun. Sunt în adevăr, nouă ani, de când am debutat pentru întâia oare în ingrata carieră a literilor și mulți au luat drept lipsă de modestiă și îngânfare, aceea ce nu era de cât lipsă de ipocrizie, căci este naturală, orî câte așiu spune și eu ca alții, trebuie

să mă cred înzestrat cu oare-care talent, din momentul ce nu mă rabdă inima să nu scriu și să nu public.

Priimiți, vă rog, și cu această ocaziune, încredințarea despre afectuoasele sentimente cu care semnez.

Al d-voastră amic și coleg.

*Al. A. Macedonski.*

# ROMEO SI JULIETA

*Tragedie in cinci acte si in versuri*

(DUPE SHAKSPEARE)

de d. AL. A. MACEDONSKI

## PERSOANELE

Principele Veroni.

Paride, ténér gentilom, văr al Principelui-domnitor.

Montechio }  
Capoleti } capî a douë familii inamice.

Romeo, fiu al lui Montechio.

Mercuțio, văr al Principelui-domnitor și amic al lui Romeo.

Tibaldo, rudă a lui Capoleti.

Fratele Laurențiu, călugăr.

Samson }  
Grigore } servitorii ai lui Capoleti.

Abraham, servitor al lui Montechio.

Un servitor.

Un farmacist.

Dona Montechio.

Dona Capoleti.

Julieta, fiică a lui Capoleti și amantă a lui Romeo.

Doica Julietei.

Orășeni ai Veronei, Muzicanții, mășci, scutieri etc.

(Scena se petrece în cele d'ânteiu patru acte la Verona; iar în al 5-lea la Mantova).

## ACTUL I

### SCENA I.

**Samson, Grigore**

*Samson*

Pe legea mea, Grigore, m'am săturat imi pare  
De-a curăți într'una la vase.

*Grigore*

De mirare!



*Samson*

Și 'nfuriat, adesea mă simt așa, în cât  
Așiü rupe...; ênsë ștreangu...

*Grigore*

Ți-ar strânge bîetul gât...  
Ferește-te, Samsioane, de ștreang... In astă lume,  
Cu ștreangu și 'nchisoarea e groaznic să faci glume!

*Samson*

Așa! — Adesea ênsë, — turbat, — pentru nimic,  
Izbesc pe nemerite în mare și în mic!

*Grigore*

Ia lasă! — Ca palavre, acestea sunt prea bune,  
Dar ține-le pe seamă și nu mi le mai spune!

*Samson*

Când vëd pe vr'un Montechio, — Eî! zëü...

*Grigore*

Cât despre eî,  
Și eü turbez; — Cu toțîi, îmi parü niște mișei!

*Samson*

Mișei îmi parü și mie!

*Grigore*

Și mie!... — De ce ênsë?...

*Samson*

De ce?... — Dar ura care, de-atâta timp è strânsă  
In inimile-acelor pe care îi servim,  
Rëspunde la 'ntrebarea 'De ce.,

*Grigore*

Së lămurim.

*Samson*

Tu ênsë, știî Grigore, că este-o vechie ceartă  
Pe care nici o dată un Capolet n'o iartă...  
Montechio urește pe Capolet, — și el  
Ce e stăpânul nostru 'l urește tot astfel.

*Grigore*

Samsioane, ai dreptate.

762

LITERATORUL

Samson

O cred. — Intemeiată  
E dar și ura noastră de câte ori s'arată  
Vre unul din Montechii.

Grigore

Stăpânii ce servim,  
Iucaî, n'aû dreptu-a zice că noi îi pungășim. . .  
Părtașî cu a lor ură ne facem tot de-o dată!

Samson (zărind pe Abraham și Baltazar)

Atuncea trage spada că douî vrăjmașî s'arată!  
(Samson și Baltazar tragă spadele)

SCENA II.

Abraham, Baltazar și Aceiași

Grigore (căt're Samson)

Am tras afară spada: — Sunt ênsê douê slugî!

Samson

Tu cauți sê dai dosul îmi pare? . . .

Grigore

Vrei sê fugî? . . .

Samson .

Eû? Nu.

Grigore

Ba da.

Samson

Din contra.— Voiesc ca sê se lege  
De noi, mai ântêiû dênșî spre-a nu eșî din lege!

Grigore

Atuncea, când în față mă voiû afla cu eî  
Ii voiû privi de-a 'ndoase.

Samson

Și eû. . .

Grigore

Și tu? . . .

## LITERATORUL

*Samson*

Ei! Ei!

Eă unu, 'ntr'a lor cale, cu degetul în gură  
 Voiă sta astfel. . .

(Asupra acestor cuvinte, Samson face și gestul).

*Grigore*

Prea bine; — și 'n loc de 'njurătură  
 Mă voiă strêmba la dênșil. — Dar iată'Y pe-amênduoi. . .

*Abraham* (cătore Samson)

Cu degetul în gură stai oare pentru noi?

*Samson* (cătore Grigore incet)

De-oii ăice: 'Da,, — Samsoane, — ieșim din lege oare?

*Grigore* (incet).

Da.

*Samson* (cătore Abraham)

Domnule, stai ăstfel, de oare-ce. . .

*Abraham* (cu ironie)

Te doare

Cumva? . . .

*Samson*

Ba nu; Stai ăstfel, fiind-că, voiă să stai.

*Abraham*

Ei! Dar . . .

*Samson*

Dar socoteala, la nimini n'am sê daă!

*Grigore* (cătore Abraham)

Voiestă cumva printr'asta sê viă să ne caă ceartă? . . .

De merge ăstfel treaba, atunci, . . . știă. . .

*Abraham*

Mă iartă. . . .

Eu? — Nu.

*Samson*

De voiestă ênsă, noi suntem gata, zêă!  
 Ș'apoi, — stăpânul nostru e nobil ca ș'al têu! . . .

*Abraham*

O fi de sigur nobil, dar fără ca se fie  
De nobil cât al nostru.

*Samson*

O fi.

*Grigore* (incet către Samson, după ce a zărit maï întâi  
pe Benvolio).

Ce neghiobiă!

Nu vezi că e Benvolio colò, și zici: O fi! . . .  
Maï bun spune'i că este ș'oprește'l a birfi . . .

*Samson* (câtre Abraham)

Eû nu voiam a zice: «O fi», ci zic că este  
Cu mult maï bun și nobil.

*Abraham*

Maï nobil? — Dar aceste  
Cuvinte, sunt insulte! — Retrage-le, saû minți!

*Samson*

Atuncea, trage spada de vrei să mă desminți!  
(Ei tragû spadele. Samson către Grigore incet)

*Samson*

Grigore-adu'ți aminte de lovitura, care,  
Ți-o arétau de unăzi, și dă fără cruțare!  
(Ei să bat)

### SCENA III.

**Benvolio și Același, la urmă Tibaldo**

*Benvolio*

Opriți-vé! . . . — Ce faceți sërmanî nenorociți? . . .

*Samson*

Voiam. . . .

*Benvolio*

Voiați aceea ce ênși-vé nu știți!

*Baltazar*

Ne-a insultat!

*Benvolio*

Ei bine? . . .

*Tibaldo* (către Benvolio)

Ce? Spada e povață?...  
Benvolio, te 'ntoarce și vezi'ti moartea 'n față!

*Benvolio*

Tibald! Trăsesem spada să cat să'i despărțesc...  
Eū nu voiesc războiul ci pacea o voiesc!

*Tibaldo*

A! Tu, cu spada 'n mână, vorbești de 'npăcuiere!...  
Dar eū prefer războiul când pacea e 'njosire! —  
La luptă!... — Uresc pacea precum urese pe toți  
Montechii! — Ce stai încă?... Te apără de poți!  
(Se pune în apărare)

*Abraham și Baltazar*

Să pīarā Capoleții!

*Samson și Grigore*

Montechii toți, să pīarā!

## SCENA IV.

**Capoleti**, în halat; — **Dona Capoleti**, la urmă  
**Montechio**, la urmă **Principele**, **suita sa** și **Aceiași**

*Capoleti* (către Dona Capoleti)

Și ce 'nsemnează-aceasta ce zgomot este iară?...  
Dă'mi sabia cea veche mai iute 'ncoa.

*Dona Capoleti*

Glumești?...

Să 'ți dau mai bine cârja să poți să sprijinești  
Bătrēna'ti bătrānețe!

*Montechio* (cu furie)

Pe ei!

*Benvolio*

Stați!

*Montechio* (făcēnd să șuere spada sa în aer)

Rēzbunare!

*Capoleti*

Dă-mi sabia, femeie! — În mână cu o frigare  
Nu vezi că mă desfiē Montechio?

*Montechio*

Ce fel?..

Voi stați încă la gânduri? Năvală!

(cătrecapoleti)

A! Mișel.

Bătrân! — A! Capoleti, erai dar tu?... — Așteaptă...

*Capoleti*

Erai dar tu Montechio? — O! Răzbunare dreaptă!

(vrea să se asvêrle asupra lui Montechio)

*Principele*

Supuși rebeli! Ai păcii dușmani neîmpăcați

Opriti-vă îndată și armele-aruncați,

Aceste arme sfinte, atât de profanate

În luptele civile de frate contra frate!

Ce?... Oare n'auzirăți?... Jos armele am zis!

(toți aruncă armele)

Acum, — luați aminte la cele ce-am decis:

De trei ore se iviră, Montechio, prin tine,

Și Capolet, prin tine! — Deja, de trei ore, — voi,

Pe baza unei vorbe v'atți proclamat război;

De-a rândul, de atuncea, Verona 'nsângerată,

Văzu, chiar bătrânețea 'n două 'ncovoiată

Că lepădându-și hațna și 'ntinerind pe loc

Imbracă iar pieptarul de fier călit în foc!

Eu v'am iertat atuncea! — Ei! Dar!... Pe cele sfinte!

Răspunzători cu viața vă fac de-azi înainte!

Retrageți-vă ndată cu toții. — La Palat

Te așteptăm, Montechio, spre-a ști ce-am statuat

Asupra întemplerii. — Tu, Capolet, — îndată,

Urmează-ne.

(Principele, Capoleti, și suita prințiară ies.)

*Montechio* (cătrecapoleti)

Nepoate! Dar cum așa, — de-odată

Să reaprinsc cearta cea veche? — O credeam

De mult că este stinsă... Ia spune-mi...

*Benvolio*

Eu treceam

Pe-aici, și servitorii lui Capolet, ș'ai voștri

Erau deja în luptă încăierăți...

*Montechio*

Ai noștri

Să fie oare cauza? Ce zici?...

*Benvolio*

Să zic, ce pot?

Nu știu; — Tibald la urmă, veni, și iată tot

*Montechio*

Dar Romeo?... Ce face?... Văzutu-l'ai?... Departe  
C'a fost, îmi pare bine, de n'a luat vre-o parte!

*Benvolio*

Pe când erați pe ceruri ai dimineții nori,  
De grab eșii de-acasă în răversat de zori,  
Și Soarele, — al lumii neprețuit tesaur,  
Bătuse-abia atuncea la porțile'i de aur!  
Afară din cetate cu 'ncetul am eșit  
Și 'n voia întâmplării mult timp am rătăcit,  
Când, ochii ridicându'i, zării un loc sălbatic,  
Și fiul dumitale tăcut și singuratic,  
Ședea retras acolo..., Atunci...—'L-am evitat...  
Părea 'ntr'o meditare adâncă, cufundat.

*Montechio*

O cred.— Adesea oare eșind în acea oră  
Când roua dimineții se varsă de-auroră,  
Cu plânsul unei zile ce 'ncepe, — fiul meu,  
Se duce ca să plângă și el, pe cât știu eu!  
Cu vântul ce suspină,— suspină! — Și, îndată  
Ce soarele trăgându-'și cortinele, s'arată  
In toată-a lui splendoare pe patul său de nori;  
Acasă se re'ntoarce, cu ochii arzători  
De lacrimi, adesea neșterse bine încă,  
Și singur, se închide în taina sa adâncă...  
Prevăd că suferința ce 'l sapă este rea,  
De n'omă găsi un balsam să punem peste ea!

*Benvolio*

Dar Unchiule, afiat'ai sorgintea ei?— Răspunde...  
C'atuncea, — e mai lezne, ori-cum...

*Montechio*

S'o pot pătrunde  
M'am încercat zadarnic.

*Benvolio*

Incăi, te-ai încercat  
Să 'l faci ca să vorbească cumva?

*Montechio*

Am căutat  
Să pui în joc, Benvolio, iubirea părintească,  
Și viața mea! — Zadarnic! — El n'a vrut să vorbească,  
Și mut, în a sa taină, închis rămase-ast-fel  
Ca mugurul de roză ce 'nchide roua 'n el!

*Benvolio* (zărind pe Romeo)

Dar iată! — Este dânsul! — Voiu face o 'ncercare  
Și eă!

*Montechio*

Atunci, nepoate, mă duc, căci mi se pare  
Că Prințul mă așteaptă deja. — Și 'n adevăr  
Intârziai! — Incearcă! — Descoase'l...  
(iese)

## SCENA V.

*Benvolio, Romeo*

*Benvolio*

Scumpe văr!

(Il ia de mână)

Așa de dimineață!... — Ce vânt p'aici te bate?

*Romeo*

De dimineață?... oare, — ce ore sunt?

*Benvolio*

Sunate

In țanc, sânt tocmai nouă.

*Romeo*

Sunt nouă! — Cât de 'ncet

Se duc orele vieții!

(mai mult a parte)

Misterios secret

Ce faci pe cele triste cu mult mai lungi să pară,  
Pe cele fericite scurtându-ni-le iară!

(cătrec Benvolio)

Dar tatăl meă, p'aicea, era de nu mă 'nșel,  
Mai adineauri âncă?

*Benvolio*

Intocmai. — Era el.

Te rog răspunde-mi ênsă, ce dor, e-acela, care,  
Iți prelungește timpul ce-atât de scurt îmi pare?

*Romeo*

O!... Cât de iute-ar trece și pentru mine, — ea  
De s'ar pleca asupră-'mă amorul să mi'l dea!

*Benvolio*

Și va să zică, vorba, de-amor era 'n substanță,  
De te 'nțeleg Rômeo?



*Romeo*

De-amor fără speranță!

*Benvolio*

Ce crud este amorul atunci când te gândești  
La spinii ce subt roza'i perfidă, întâlnești!

*Romeo* (cu precipitare)

La cine prânzim astă-zî Benvolio, — ș'aice  
Din ce născu tumultul? — Saă, — lasă, — că pot zice  
A fi ghicit întocmai ce lucruri s'aă ivit:  
Sînt ure și iar ure în luptă negreșit!  
Dar lupta care 'n pieptu-mî o dă fără 'ncetare  
Amorul, — e de sigur mai crudă și mai tare!

(Mai mult către spectator)

O! Dulce-amor, de ură înveninat etern,  
Și 'n care, se concentrează, un Cer, și un Infern!  
Simțire ne'ntelesă ce din nimic, — o lume  
Creezi; — Infern în care, aruncî s'e se consume  
Materia; — Cer sacru ce sufletul ridicî;  
O! haos de iluzii în care te complici;  
Problemă pentr'o lume și ênsăși pentru tine;  
Ah! Orî ce-ai fi... Acesta imî pari, -- și ești în mine  
Astfel precum eă astăzi te simt și ești: — Pe rënd  
Dând suflet și luându'l, — robind și înălțând,  
Aci, arzënd ca focul, ș'aci 'nghiețând ca ghița.  
Aci luminând falnic, ș'aci 'ntunecând viața...

(câtre Benvolio)

Benvolio, vöd bine că 'ți daă de ris.

*Benvolio*

Nu; — Eă

În loc s'e rîd, Ròmeo, te plâng, amicul meă!

*Romeo*

Mă plângî?... De ce?

*Benvolio*

De focul în care arzî...

*Romeo*

Dar, lasă,

Și nu 'mî spori durerea ce vezi că mă apasă!  
(plimbându-se cu pași repezi)

Amor, simțire plină de 'ntelegciune, și  
De nebunie! — Intri în piept spre-a nu eși  
De cât la urma urmei cu sufletul! — Otravă  
Perfidă și subtilă, amară și suavă,

Fluid, ce ca un trăznet, în calea ta, retezî  
 Orî-ce; — Balsâm ce morţii poţi chiar să re'nviezi!...  
 (căt're Bevolio)

Mă duc ênsê... Adio...

*Bevolio*

Te însoţesc. Aşteaptă  
 O clipă. — Sê plecî âstfel!... Ofensa e nedreaptă,  
 Şi Romeò printr'asta m'ar ofensa!

*Romeo*

O! O!

Imî pare că acuma vorbişî de Romeò  
 Când nu se află-aicea, din el, de cât o parte,  
 Şi cea materială. — De-aici, e dar departe  
 Rômeo!

*Bevolio*

De minune. — Să ştiu ênsê aşiû vrea  
 Şi eû . . .

*Romeo*

Ce?

*Bevolio*

Cum o chiamă?

*Romeo*

Pe cine cam?

*Bevolio*

Pe ea!

*Romeo*

Vreî oare suferinţa sê mi-o 'ndoieşti? — E mare  
 Destul.

*Bevolio*

Eû voiû din contra sê'î cat o vindecare...  
 Şi numele acela de-ai vrea ca sê mi'l spuî...

*Romeo*

A'mî cere, îţi daû voie orî-ce, şi mă supui,  
 Dar nu'mî pretinde-aceasta c'ar fi într'a mea rană  
 Sê rêsuceşti pumnalul c'o mână neumană...  
 Ar fi... — Prea scumpe vere, în fine, — ştil! — Iubesc,  
 Un ânger, o femeie...

*Benvolio*

Nimica mai firesc!...

*Romeo*

Și ea, este frumoasă, așa cum nu se poate  
Să fie 'n lume alta...

*Benvolio*

Atuncea, — bețe 'n roate  
Vr'un altul să încearcă a 'ți pune negreșit?...

*Romeo*

Tu ești și de-astă-dată, Benvolio, amăgit...  
Orî, patimele 'n pieptu'i s'au prefăcut în moaște,  
Orî nu 'nțelege-amorul fiind-că nu 'l cunoaște;  
In jos plecându-și ochii la orî-ce ochi profani,  
Ea nu e dintre-acele ființe, ce pe bani,  
Virtutea lor cerească 'și-o calcă în picioare...

*Benvolio*

Jurat'a feciorelnic să viețuiască oare  
Atunci, o viață 'ntreagă?

*Romeo*

Nu știu. — Dar a jurat  
Din viața mea să 'și facă un joc neîndurat!

*Benvolio*

La rëndul tău, imi pare c'ar fi cu mult mai bine  
Din cugetări, cu totul s'o ștergi.

*Romeo*

Așa? — Pe mine  
Învăță-mé atuncea, să pot a și 'nceta,  
De vii trăind în lume a nu mai cugeta!

*Benvolio*

Se uîți, e-atât de lezne! — Apoi, — mai sunt și alte  
Femei, cu chip de ângerî, cu frumuseți înalte...  
Preumblă împrejuru'ți privirea, de voiești,  
Și vei vedea, Ròmeo, de morî saü de trăiești!

*Romeo*

De-ar fi să 'ncerc aceasta, de sigur că, îndată,  
Pe ea, ași proclama-o, regină adorată!...

*Benvolio*

Încearcă. — Încercarea nr ~

*Romeo*

Hei! Și cum?...

*Benvolio*

Atuncea, dragă vere, ascultă-mă acum....  
La Capolet, diseară, se dă o sărbătoare...  
Acolo, — aș să vie o sună de fecioare,  
și fără de 'ndoială că va veni și ea:  
'e 'ntrece pe vre una din ele, — veți vedea!

*Romeo*

Tu uiți, precum ved, ura...

*Benvolio*

Nu uit nimic, mă iartă...

*Romeo*

Te pune pe Montechio, cu Capolet în ceartă...

*Benvolio*

Dom fi mascați, și 'n cercul mulțimii de femei,  
ei judeca 'ntre toate, de frumusețea ei!

*Romeo*

È ênsă-o nebunie! — In lume, nu se poate  
Să fie mai frumoasă nici una...

*Benvolio*

Să pot toate!

*Romeo*

Eă nu voi merge.

*Benvolio*

Vino, te rog; — nu veți greși...

(uitându-se spre piață)

Mercuțio, cred ênsă, că vine 'ncoace...

(după ce s'a uitat)

Și

In adevăr, — chiar dânsul era!

## SCENA VI.

Mercuțio și ~~Aceiași~~

*Benvolio*

Imi pare bine

De-a'1 hotări să meargă cu noi, nemijlocit,  
La Capolet diseară.

*Mercutiă*

Diseară? — Negreșit  
Că trebuie să meargă! — Vom fi mascați?

*Benvolio*

Firește.

*Mercuțio*

Atuncea, de a merge, ce lucru îl oprește?...  
Eă unul, o plăcere îmi fac, când mă gândesc  
La suma de frumoase ce am să întêlnesc  
Acôlo.

*Benvolio* (căt're Romeo)

Deci,—Ròmeo...

*Romeo*

Voiă merge.

*Benvolio*

De minunc!

*Mercuțio*

Și vei juca ?...

*Romeo*

La toate, e greă a mă supune!...

Nu voiă juca!

*Mercuțio*

Sentința, te rog să ți-o revoci:  
In adevăr, Ròmeo, va trebui să joci  
Ca ce'l-alt! !...

*Romeo*

Nu ;—v'am spus'o.—Jucați în bună pace!...  
Aveți piciorul sprinten.—Eă însă, nu pot face  
Ca voi.—Tîresc piciorul și port în pieptul meă  
Un suflet care este ca plumbu chiar de greă!

*Mercuțio*

Amorul are aripă, și tu, iubești îmi pare

*Romeo*

Amorul are aripă!—Rănit însă, prea tare,

Am fost de-a lui săgeată, se pot ca se mai sbor  
Cu aripile sale în cerul plin de-amor !

*Mercutio*

Rănit ? Și cum aceasta ?

*Benvolio*

Da ;—Cum ?

*Romeo*

Fără de veste  
M'a turburat azi noapte un vis...

*Mercutio*

Dar tu 'n aceste  
Iluzii ale minții, crezi oare ?—Am visat  
Și eu ceva azi noapte !

*Romeo*

Și tu ?...—Și ce-ai aflat

În visul tău ?

*Mercutio*

Că toate ce'n vise ni s'arată  
Nu au nici o valoare....

*Romeo*

Adesea...

*Mercutio* (întrerupând)

Nici o dată !

*Romeo*

Și va să zică oare tu crezi ?...

*Mercutio*

Că te-a robît

Regina Mab....

*Romeo*

De care, de loc n'am auzit !

*Mercutio*

Regina Mab, Ròmeo, è-a viselor regină...  
Ea umblă 'ntr'o petală de mac,—când predomină  
Asupra lunei, somnul.—Ș'atuncea,—mică și mară,—  
O ved sosind, purtată în loc de armăsari  
De două mici atome, ce spumegă, în frêne

De fire de păiajen lucrate'n vis, de zîne!  
 Pe capră, le conduce în loc de vizitiu,  
 Un licuriciu de noapte cu portul auriu!  
 Iar hamurile care, înhamă armăsari,  
 In stele și în lună 'și-avură argintari,  
 Că ele, sunt formate din raze de azur  
 Și luna 'și incrustează sedeful înprejur!  
 Purtată ast-fel, dînsa, prin minți, călătorește,...  
 De-amor, visează 'ndată acela ce iubește!  
 Curteanul, de favoare;—de bani, luați pe cod  
 Visează avocatul clientului nerod!  
 De sêrutări, femeia, și'n fine,—procurorii,  
 Că aū sê bage-o lume în groazele 'nchisorii;  
 Pe când, acel ce este Ministru,—crede 'n somn,  
 Că țara, îl salută,—strigându'i hura,—Domn!  
 Episcopul, visează Mitropolia...

*Romeo*

Iată

Că bați în formă câmpii Mercuțio!—Inceată  
 Te rog, cu de-al de astea!

*Mercuțio*

Bat câmpii, tocmai, cum  
 Și visele bat câmpii!

*Benvolio*

Așa e.—Dar acum  
 S'a 'ntârziat ;—Sê mergem!

*Mercuțio*

Sunt gata (căt-re Romeo)  
 Vi?

*Romeo*

Stiți bine  
 Că v'am promis a merge și vorba mi-o voiți ține!

*Benvolio*

Atunci,—ânteiū pe-acasă sê ne oprim,—fiind  
 Că trebuie sê punem ș'o mască

(Căt-re Romeo)

Și, mă prind,  
 Iubirea ta, că are sê fie destronată  
 Diseară, de-o iubire cu mult mai înfocată....

Fiți sigur, scumpe vere, că nu mă amăgesc...  
Vorbesc în cunoștință de lucru.

Romeo

Mă 'ndoesc!

Finele tabloului I (Actul I).

---

## ADIO!...

Ore dulci de reverie, versuri ce 'mî-erați iubite,  
Azi e cea din urmă oară, când cu voi am suferit!  
V'am purtat în tristul leagăn al gândirilor zdrobite  
Și acum descurajarea încă 'n fașă v'a 'mpietrit!

Așiu voi să port în pieptu-mi scumpa voastră suvenire  
Și'n durerea mea adâncă, recitându-vă, să plâng;  
Dar atât de 'nfricoșată fu a lumii urgisire,  
Că 'mî-ar fi cu neputință deziluzia să 'nfrâng!

Rămâneți dar pentru mine o fantastică visare,  
O schintee-a tinereței, o viață d'un minut;  
Dați-mi însă mângâierea, ca 'ntr'o dulce resemnare,  
Să rostesc un trist *adio* fericitului trecut!

Maria Berger.

---

## MIRA SI MIRCORE

— NUVELA —

Nu departe de Milcov, în satul Căpătan, la poalele unei coline, era clădit bordeiul în care locuia Mira Podgoreanca, cea mai frumoasă fată din satul ei. — Copilă a munților, ea pleca dimineața cu caprele la pășune, fără să 'și spoiască obrazul cu suliman și fără a'și inflăcăra buzele cu frunzuliță. Frumusețea ei era naturală; umbletu-i era ușor și repede, în cât, dac'ăi fi zărit'o printre stejarii stufoși, al fi crezut că este o *aeriană* din feeriile menite să procopsească Teatrul Național.

Mira era logodită cu Mircore.

Nunta era așa de neînlăturată, în cât nici un alt pretendent nu mai apăruse, și destinatul ei, căpătase asupra-i ca un fel de autoritate, care-i da dreptul d'a o apăra împotriva or cărui seducător.

Intr'una din zile, un vânător intră în coliba tinerei fete, atins fiind de frumu-



seșea și grațiile, cu care o văzuse mânăndu-și caprele... și nu întârziă a'î vorbi de dragoste.

— Acești munți, îi zise el, nu sînt pentru tine. Vino la oraș. Vom trăi împreună. În locul hainelor grosolane, care 'ți rod pielea, vei purta cele mai scumpe mătasării. Diamantele cele mai strălucite, vor înlocui vestejitele flori, care 'ți dau asemănarea unei brezări.

Mira respinse cu multă indignare darurile acestuia ; dar streinul nu 'și pîrdu curagiul. În toate zilele venea, să 'și re'noiască propunerile, și dorința i se schimba, din ce în ce, într'un fel de impunere nestrămutată. Iubirea și vorbele lui nu ascundeau frăgezimea, ci injuria și amenințarea, astfel că, frica, începuse a bate în inima Podgorencei.

Mircore se sili să astîmpere neliniștea care-o muncea.

— Să mai vie, zicea el, și'l voiți trimite eă unde trebuie să 'și caute marfa ; va vedea el, cît cântărește în mîna mea o măciucă de corn verde, și vorbind, învîrtea între degete, un reteveiu gros ca pe mîna și terminat printr'o măciucă cît pumnul. — Îi voiți arăta eă, cum se înșeală logodnica lui Mircore.

D'abia finise, cînd ușa bordeiului, împinsă de o mîna puternică, se izbi de pereți și *Gavril Teacă-lungă*, (așa se numea vîntătorul) 'nalt și legat ca un stejar, apărui în mijlocul bordeiului. Fără a se îngriji de ființa tînerului țeran, luă pe Mira de mîna o smunci lîngă dînsul pe-o laviță și 'î zise :

— Ei, ce zici pîuniță sîlbatică ? O sî priimești odată să ne dragostim amîndoi ?... Ai de gînd să vii cu mine ?

— Da, cine ești, măi badeo?... răcni Mircore, cu vocea tremurătoare de mînie... Cum de 'ndrăznești să intri la oameni, așa, tam-nesam, nechemat ?...

— Ce 'ți pasă, relua Gavril !... Da, tu cine ești, de mî întrebî cu atîta îndrăzneală.

— Eă sînt aici la vatra mea. Sunt logodnicul Mirei și mîine o să fiu bărbatul ei.

— Minți !... Mira este prea frumoasă, ca să fiă nevasta unui sîlbatec ca tine. — Eă sunt Gavril Teacă-lungă, boer de neam... auzitu-m'ai ?... Și să nu îndrăznești măi mult, că...

Mircore, care făcea spume de turbare, scoase un muget înăbușit, dar strîngea reteveiul în mîna, cu o putere nemăsurată.

— Draga mea, urmă vîntătorul, vreaă să vii cu mine ; și astăzi chiar,—așa am hotărît eă,—Oh !... orî-ce împotrivire îți va fi fără de folos. Apoi înconjurîndu-î mijlocul, o luă în brațe ca pe un copil și voi să iasă.

Disperată, Mira își întinse brațele către Mircore, care se pusese în dreptul ușei învîrtind măciuca plin de furie.

La strigătul iubitei lui, țeranul începu a 'și descărca mînia pe țînarea lui Gavril prin îndesate lovituri de măciucă ; dar răpitorul, apucînd de la cîngătoare un revolver, spulberă cîrcerîi sârmanului Mircore și'l culcă în somnul cel fără de visuri.

Înlăturând orî ce pîdică, asasinul își urmă calea strîngînd în brațe prada sa, care, în van striga ajutor.

## II

Trecuseră câte-va săptămîni și Mira din zi în zi ura mai mult pe răpitorul ei. Nu mai avea nici o speranță de scăpare: Gavril Teacă-lungă, era om cu influență, boer de neam, și nimeni n'ar fi îndrăznit să cîrtească asupra'i.

Părăsită în voia soartei, ea aștepta.

Câte o dată, întovărășită de calăul ei, își plimba uritul și suferințele pe țermurile Milcovului.

Ne-omenosul Gavril, care răpise prin siluire tot ce Mira avusese mai scump, voia ca de bună voie, să capete iubirea și frăgezimea ei.

— Ce vrei să îți fac îi zicea el, ca să mă iubești? Cere'mi orî ce'i vrea. — Inima ta nu poate fi nesimțitoare. Invață-mă cum așiti putea s'o îndușez?

— Mircore mă iubea, răspundea nenorocita... El ghicea toate dorințele mele, fără ca să i le mai spun eu. În fie ce dimineață îmi împodobeia fereastra cu flori mirositoare.

— Cu flori! eșclamă Gavril, privind împrejurul său.

Dar iarba d'abia încolțise pe țermurile Milcovului.

— Nu vîz nici o floare, murmură el.

— Hei! Mircore știa să le găsească, zise Mira suspinînd.

Apoi, în dreptul unde țermul era mai ridicat, zări un trandafir sîlbatec de-abia înflorit.

— Ah! Ce trandafiri frumoși, strigă ea. Mircore 'i-ar fi vîzut înaintea mea.

— Dacă îți voi culege eu, se grăbi să zică Gavril, mă vei iubi?

Mira se roși, dar nu rîspunse.

Trandafirul crescuse pe coasta țermului, care era vertical și foarte alunecos, din cauza apelor care veniseră și care făceau din Milcov,—atît de poetic în liniștea lui,—o adevărată mare. Gavril ênsă nu se temu. Apucîndu-se cu o mînă de una din ramurile unei sălcioare, ce se înclina pînă în albia undelor, se aplecă ușor, și cu cea laltă mînă, începu să culeagă trandafirii.

Mira, vîzîndu'l înclinat de-asupra unei morți sigure, în mijlocul valurilor, care aduceau din munți bușteni și stîncele cele mai gigantice, se furișă pe la spatele lui și îmbrîncindu'l din toate puterile, îl precipită.

Gavril care prinsese prea târziu de veste, strânse în mîini ramura sălcioarei; dar picioarele'i nu mai aveau nici un reazem... și valurile așteptau să'l înghiță. Ramura, care se îndoia fără a se rupe devenise unica lui speranță.

Câte-va săltături, și Gavril era aproape să se arunce pe uscat.

— Sunt pierîută! strigă Mira.... Dar nu, mișelule!... Dacă ramura e prea tare pentru a se rupe sub tine, sub noi doi, nu va mai avea nici-o putere.

Ridicînd apoi ochii către cer, se aruncă de gâtul răpitorului ei.

Valurile colcotiră sub greutatea celor două corpuri.

Trandafirul cel sêlbatec nu 'și-a mai schimbat locul, nici până în ziua de astă-zî.

Nimeni nu'î culege florile.

Primă-vara ênsă, la razele lunii, și tot pe acelaș țerm, Mira și cu Mircore, de-o parte, și de alta cadavrului întins al lui Gavril, se joacă împodobindu'l cu trandafiri de cei sêlbatici; iar când ziua trimite primii sêi anunțatori, fantazmele se rostogolesc în apă, împingênd în adâncimi pe Gavril, și rizênd cu hohote sinistre.

*Th. M. Stoenescu.*

## PE UN LEAGEN

Surizî copil neștiutor  
De-a oamenilor soartă;  
Surizî bătênd încetișor  
L'a eczistenței poartă.

Surizî la raza primei zile  
Care 'ți aduce viață....  
Eu plâng de rîsul tîu, copile,  
Surisul tîu mă 'nghiață.

În al tîu leagên, mori mai bine  
Cu zîmbetul pe gură,  
Și depărtează de la tine  
Această bîetură.

Să mori zîmbind făr'se suspini  
Și să nu simți că mori;  
În loc să calci pe-aî vîeții spini,  
Să calci pe-a morței flori.

Azi traiul este moarte vie  
Lanț nesfîrșit de dor,  
Nu'î lumea ce aștept să vie  
Și vîd în viitor.

Dar dacă soarta'n al ei gînd  
A vrut să naști acum

Eu îți doresc copile blând  
Tot roze pe-al tău drum.

Și 'n cale'ți, iartă orî-ce crimă,  
La rău nu'ntoarce rău;  
Mai bine cată-a fi victimă  
De cât a fi caléu!

C. C. Bacalbașa

## CURS DE ANALIZĂ CRITICĂ

(urmare).

Adevărul și Mincîuna! . . . — Iată de sigur, marea întrebare . . . Ce este adevăr și ce este mincîună?... De secolî, 'și-o fac toți.

După mine, adevăr, este tot ce nu este mincîună.

Dar să va zice că definiținea este sofistică... Admit imputarea ca o măgulire, căci eu, atât din derivaținea ecpresiunei în sine, cât și de la faptul că, sofizm, ca și utopie, să numește tot ce nu convine, judec că aceia ce numim sofizm sau utopie este foarte des suprema înțelepciune.

Orî-care ar fi ênsă *adevărul*, eu îl pun în faptul că trebuie a spune că un lucru este frumos, atuncea când este frumos, și, orî-care, ar fi *mincîuna*, eu o pun în faptul de a tăgădui călitățile sau defectele unui lucru.

De sigur oă nu pentru plăcerea de a lăuda pe D. Stoienescu, orî pe D. Bacalbașa, — când îi va veni rëndul, — am întreprins studiul ce facem, și, de asemenea, de sigur că nu pëntu a le pretinde vre o recunoștință, l'am întreprins.

Pentru noi, aceste douë nume și acești duoi oameni, sunt ca și cum n'ar eczista. Dacă criticăm, este că iubim adevărul, fiind-că, adevărul singur este frumos și merit de a putea să aducă lumină și de a stabili dezvoltarea estetică și treptată a literaturii Române.

Dar lăsând de o parte, Adevărul și Mincîuna în teză generală, să venim la poezia ce poartă acest titlu.

Mai înainte ênsă, suntem datorî a ne da seama, pentru ce, în contra gramaticeî scriem, Adevăr și Mincîună, cu litere capitale? . .

Cuvêntul nostru este simplu:

Pentru că, și Mincîună și Adevăr, sunt lucruri capitale în lume: Prin ele, popoarele priimesc lumină și tot prin ele sunt asuprite. În numele adevărului să spun Mincîună, și, în numele Mincîuneî, sau, subt egida ei, să spun adevăruri!

Cu toate aceste, Adevărul, ast-fel precum trebuie să fie, este în modul precum ni 'l caracterizează d. Stoienescu în poezia sa:

- \*Adevărul subt o zdreanță,
- \*Intr'o zi privea cu dor,
- \*Omenirea, peste care
- \*Fuse drept stăpânitor.
- \*Tinerî, chiar bătrênî, din cale
- \*S'abăteaă cu nepăsare;
- \*El ca sclav svîrlit uitării
- \*Sta zdrobit de întristare! ,

Ei! Da! Adevărul este, că dinaintea *Adevărului*, toată lumea fuge și se crucește, și pentru că, frumos și în versuri corecte se află exprimată această idee, poezia d-lui Stoenescu devine de o adevărată și rară frumusețe!

‘Din acei ce ’l adorară,  
 ‘Nimini nu ’și mai amintea  
 ‘Că stăpânul de-altă-dată  
 ‘Fără sprijin, rătăcea!’,

Nu; — noi credem că în această strofă, poetul, nu a voit să pună numai pur și simplu optimism poetic, ci că, este din contra convins că ‘Adevărul,’ a fost într’un timp, drept stăpânitor peste omenire!

O!... Dar câtă vreme este de atunci... Vom reurca pênă la dânsa, numai dacă ne vom putea transporta cu mintea la frumoasele timpuri patriarcale, când, — după cum zice Musset în ‘*Rolla*,’ oamenii și zeii își dau cu cotul pe pământ.

Vai! Astăzi, nu numai că este lăsat uitării, dar, cine nu cunoaște minunata poveste cu:  
 ‘*Bună ziua doamnă chioară!*,’

Pe când ênsă, ‘Adevărul’ uitat de toți și destronat, rătăcește în plata Domnului ca un nou Belisariu, iată că Minciuna, trăită și crescută în palate îl zărește:

‘Dar minciuna înbrăcată  
 ‘Cu podoabe strălucite,  
 ‘Il zări cum sta subț lanțul  
 ‘*Veacurilor ne’nbânzite.*’

Poate să fie ceva mai simplu și mai frumos ca această strofă în care, ‘minciuna,’ zărește pe bietul adevăr, ‘*cum sta subț lanțul veacurilor ne ’nbânzite?*

-- ‘Adevărul ea ’i zise:  
 ‘Pentru ce ești gânditor?...  
 ‘Ai avut un tron, ... putere...  
 ‘Azi te vîd uu cerșetor!,

Da; — cerșetor!... Ecspresiunea este dreaptă și nu este ecsagerată!.. — Și cum voiți dar, să nu stea gânditor adevărul când ajunge să cerșească pe la chîr porțile palatelor ‘Minciunei?...’

‘Adevărul, îi răspunde:  
 — ‘Numărat’am zile multe  
 ‘De când cruda omenire  
 ‘Nu mai vrea ca să m’asculte!  
 ‘Ea mi-a uzurpat puterea,  
 ‘Ți-a dat ție tronul meu,  
 ‘Ca să faci din Iad o lume  
 ‘Ș’un demôn din Dumnczei!,

Dacă aici ar fi locul a spune adevărul, ar trebui să spunem, că, s’a vorbit multe și mărunt de puterea de cugetare a d-lui Alexandrescu fabulistul, acest școlar ingrat al marelui Heliade, dar că, în toate ideile sale împrumutate, n’am găsit cu toate acestea, mai multă putere, bine și nobil exprimată, de cât în strofa pe care am menționat-o...

Dar ea este a unui tîner care, n’a ajuns încă pênă la sublimul de poezii ca acele cu ‘Boboteaza,’ sau ca ‘Regatul,’ marelui fabulist...

Tăcere dar, pentru ca să nu pățim ca nenorocitul cu:

*Bună ziua Doamnă chioară!...*,  
 S’a tot zis, ‘respect bătrînilor;’,

Eu unul zic, ‘pensiî bătrînilor,’ și ‘stimă și încurajare tinerilor..’

Ênsă, — ce se mai zică când "adevărul, are așa puțină trecere printre cei cari pot să dea pensii celor bătrâni? — întru cât privește "stima și încurajarea pentru tineri, la săraci ne vom adresa, căci iată că bietul adevăr, tot la săraci, află adăpostul de care   lipsit:

 Vr nd să cer o locuin a

 La bogat in van am fost;

 Dar s racul avu milă . . .

 El, mi-a dat un adăpost!

 Minciuna,  ns . să încearcă să ne momească at t pe noi c t  i pe  Adev r:,

—  Adev r! vorbi Minciuna,

 Vin'aci subt ha na mea . . .

 N'avea teamă . . . Ve  fi mare

 Tron . . . putere? . . . Ve  avea!

 Prin palate strălucite

 L ng  mine ve  pătrunde;

 Iar la mesele bogate

 Subt Minciună te ve  ascunde!,

Poetul  ns , c t  i Criticul care scrie aceste r ndur  să revolteaz  în fa a unei asemenea propuner  . . .

 i cu toate aceste, ce propune oare Minciuna, Adevărului? . . .

De a să schimba în fond?

Nu.

Pur  i simplu, propunerea ce  i face este de a să travesti pentru a putea să pătrundă ast-fel,  ns   prin Palatele Regilor. Adevărul însă, nu voie te să  nbrace nic  o ha n , necum pe aceia a Minciunei! . . ., Tronul  i puterea, cucerite pe un asemenea pre  nu  i mai trebuiesc. El este un copil al Natur i  i a născut în pielea goală ca bunul nostru str mo  Adam. Nu dar el, va  nbr ca matasea în care a născut  Minciuna, cu toate că, ast-fel, ar fi putut pătrunde în or -ce locur , subt aparen a  i în  nbr c mintea ei.

 Prin palate strălucite

 L ng  mine ve  pătrunde

 Iar la mesele bogate

 Subt minciună te ve  ascunde!,

Adevărul, preferă prin urmare să r m ie în situa ia în care să află  i răspunde:

— Nu!... Mai bine sărăcia,

 Inbr cat ca cer etor

 De c t oarbă t ritoare

 La bogatu 'n el tor!

 Merg ! Planează-asupra lum i

 C ci te-a vrut stap nitoare!...

 Fil ce ești;—r m i minciună

 Neagr   i  njosoare!

 In coliba unde pl nge

 Tot s racul cu amar,

 Eu voi  sta cu el la masă

  i vom bea dintr'un pahar!...

Cu toate că am făcut destule versuri, dar mărturisesc că așiu fi vrut să le fac eu pe aceste,—să fie ale mele,—ca,—în egoizmul meu, în amorul meu propriu,—eu să trimet pe „Minciună“ să se plimbe, cu asemenea inspirate vorbe, eu să refuz acest pact pe care „Minciuna“ are cutezanța să 'l propună „Adevărului“, și, mie în fine, să 'mă rămâie ca supremă mângâiere de a mă retrage „în coliba unde plânge tot sêracul cu amar ca să stau „cu el la masă și să beau dintr'un pahar!“

Vorbiți și spuneți ce voiți, onorabili mei prieteni și neprieteni de toată mâna, dar permiteți acestei poezii să fie aceea ce este, căci cu voia sau fără voia d-voastră, ea va rămâne minunată și unică în genul ei!

Iar voi, tineri! Dați-ne, pentru Dumnezeu, pace, cu micile voastre pasiuni cari vă distrug tot pe voi, și credeți-mă, că sunteți mai talentați de cât vă credeți sau voiți să vă arătați a vă crede!

Lăsați-mă puținel la o parte pe gloriile noastre poetice care s'au afirmat deja, bine sau rău, după cum le-a dat mâna la fie-care, și, gândiți-vă, vă rog, că literatura Română, nu s'a prăpădit prin faptul că Gr. Alecsandrescu a încetat de a 'și mai transcrie „Lamartinienele“ și „Esopicele“, C. Negruți „Victor Hughianele“ sau „de la Pușchin“, George Crețeanu, barcarolele sale cu „Mergi la Lido“ și așa mai încolo!...

Puțin îmi pasă „ce vă credeți“, sau dacă „nu vă credeți“. Mie,—îmi ajunge că „sunteți“. Puțin îmi pasă, dacă critica mea, vă „mulțumește“ sau „nu vă mulțumește“,—mie, îmi ajunge conștiința ce am că e „dreaptă“.

Și băgați de seamă, vă rog, că nu vă spuți pe latinește:

„Sursum corda!“

Pe Românește vorbesc, pentru că, literatură Românească voim să facem, și, vă marturisesc că nu găsesc mai multe frumuseți,—după cum s'a adoptat moda a să găsi,—nici în Omer care 'mă face un amalgam de zei foarte puțin estetic, nici în Sappho, care eczistă aproape numai în stare de tradiție, —nici în Euripide, nici în Aristofan, nici în Theocrit, nici în Virgil, Catul, Orațiu, Tibul, Lucrețiu, Marțial, Juvenal, Propertiu, —de cât în România mei, poeți de sentimente iar nu de mitologie,—ai societății de astă-zi, iar nu ai unei societăți moarte!

O! Deparațeanu, neprețuit filosof și poet, Georgescu, dulce idilist, Nicoleanu, melancolică vibrare de o secundă, Sihleanu, suflu al tinereții, Catina, geniu energic, patriotic și sumbru, Șerbănescu, suavă melodie de peste Milcov, voi aveți,—voi veți avea urmași:

Și ca pe voi,—contemporanii lor, nu 'i vor prețui de cât atuncea când nu vor mai fi!

„Quoi! tour à tour dieux et victimes,  
 „Le sort fait marcher les talents  
 „Entre l'Olympe et les abimes,  
 „Entre la satire et l'encens!  
 „Malheur! au mortel qu'on renomme!  
 „Vivant, nous blessons le grand-homme;  
 „Mort, nous tombons à ses genoux.  
 „On n'aime que la gloire absente:  
 „La mémoire est reconnaissante,  
 „Les yeux sont ingrats et jaloux!“

(Le Brun)

Ziserăm mai sus: bătrênii la pensii! Trebuie să spunem ênsă, că considerăm bătrênii, numai pe aceia cari, ca G. Crețeanu, ca Alecsandrescu-fabulistul, au îmbatrênit și prin corp și prin suflet.

Prin urmare, nu ca bătrânii am putea considera pe d. D. Alecsandri și Sion cariî prin scrierile lor au ilustrat paginile acestei reviste.

Bătrânii, sunt după opiniunea mea, acei cariî în literatură, de la 1848 și pînă azi, n'au mai făcut nici un progres fără a avea cel puțin meritul de a rămâne aceea ce erau.

Este un bătrân dar, d. Alecsandrescu Grigore, când ne dă poeziî ca „Boboteaza“, și tot așa de bătrân este și d. G. Crețeanu, când își tipărește în volum, poeziile sale, tot atât de incorecte precum au ieșit din capu locului de subt pana sa.

Burlesc efect, ne-a făcut, de eczemplu, o poezie a d-sale, ce se închieie cam ast-fel:

„Cum? Ești chiar tu, Dane!

„Numele tîu Doamne!

„Fie lăudat!“

Rupînd ênsă, și cu acêstă digresiune și revenind la subiect, am putea să cităm cu elogiuri, încă o mulțime de alte poeziî ale d-lui Stoienscu. Dar, — fiind că au fost citite și aprețiate îndestul de spiritele imparțiale, ne vom mulțumi a mai aminti numai câte-va versuri; — D. Stoienscu, este un talent filosofico-soțial. Iată de eczemplu, versuri dintr'o admirabilă poemă a sa, „Copii lui Andreea“:

„Azi domnește egoizmul, mâine ênsă... cine știe...

„Vei avea să dai dreptății tronul ce-i-ai nimicit,

„Și 'ntr'o zi, ce nu'i departe, nimeni 'n'are să mai fie

„Nici bogat să asuprească, nici sărac de asuprit!

Aci, sunt numai patru versuri, dar talentul se revelează puternic în cel de al patrulea :

. . . . . n'are să mai fie

„Nici bogat să asuprească, nici sărac de asuprit!“

D. Stoienscu, se întemplă ênsă, să imiteze une ori; dar imitează într'un mod fericit.

Versurile de mai jos de eczemplu, sunt o reminișcență, sau cel puțin își au sorgintea inspirațiunei lor dintr'o poezie a mea intitulată „Ocnele“. Ziceam în acea poezie :

„Ce? Să naște omu 'n lume pentru-a rului menire?“

Asupra aceleași idei, în mod foarte fericit, se învîrtesc aceste versuri ale d-sale :

„Vai n'am cunoscut în lume nici un suflet să se nască

„Cu pierzarea scrisă 'n față și cu gândul înjosit!“

De aci, nu rezultă, căî fac vre-o imputare. Din contră mă simț măgulit și mîndru că și d-sa, dezvoltă și socotește ca bun aceea ce bun am crezut că este.

Și apoi, — originalitatea consistă în formă, iar nu în fond. Asupra fondului, niminî nu mai poate fi original. D. Stoienscu, este dar, în tot-d'auna original, pentru că, forma cu care îmbracă fondul, este proprie a sa și fericit aleasă.

Cât de bine simțite și de bine cugetate sunt ênsă, aceste versuri, asupra mizeriei:

„O! Mizerie! Tu cauți inimele urgisite,

„Te oprești într'a lor cale, le 'mpresori pe nesimțite,

„Și când ele vor să scape din locașul tîu fatal,

„Le urmezî ca și o umbră, — și, din cuibu'tî infernal,

„Porți cu tine degradarea ca să'tî serve la nevoie

„Spre-a putea să zmulgi mai lezne inima ce-ar rezista!

„Drept pedeapsă, ai durerea, drept scăpare desfrînarea

„Și dintr'aste două ziduri niminî nu mai are voie

„Să s'abată etc. . . . .

Sunt admirabile idei și admirabile versuri în toată această poemă, și, spre a conchide,



vom spune despre d. Stoienescu, că, mai mult ca orî-cine, are puterea de a deveni un poet de primul ordin, și, mai ales, un versificator și mai puternic.

D-sa, ca poet, de se va ocupa,—este merit să fie poetul marilor pasiuni. Se va indigna, va filosofa, va urî și va iubi într'un mod ecstrem, dar nu va ști poate, să ajungă să fie și gingaș, să înduioșeze și să facă pe cititori să verse lacrimi tihnite și dulci. Nu'l credem de asemenea merit, cu toată variațiunea de genuri de care dă probe, a putea să provoace zîmbete ușoare prin acea naivitate fermecătoare, în care n'avem încă, în limba română, nici un maestru. Naiv și copilăros, nu va putea să fie nici o dată; va fi, aci poetul filosof și sentențios, și, aci lyricul entuziast înclinat mai cu seamă a apăra virtutea și a face să vibreze în inimă, coarda indignațiunei.

Fiu al epocii sale, el va fi mai mult materialist de cât idealist.

Nu va plînge cu vîntul ca o harpă eoliană, dar va plînge cu inimile care plîng. Nu va suferi cu floarea care se vestejește, dar va suferi de suferința celor nenorociți!

Norîi nu'l vor răpi pe aripile lor în neguri ne aprofundate, spre a respândi ca Osian, o ceață sumbră și nefolositoare pe scrierile sale, dar cugetările, îi vor împrumuta aripi mai puternice. El diferă de Duiliu Zamfirescu, prin faptul că, cu cât acesta este de molic în versurile sale, pe atîta d. Stoienescu, este și va rămîne de energetic.

Am zis asupră'î tot ce aveam de zis și nu'mi mai rămîne de vorbit de cât de d. Bacalbașa.

Al. A. Macedonski.

(Va urma)

---

## REGINEI

O coroană de regină  
 A pus țara pe-a ta frunte,  
 Și cu alta de verzi lauri  
 Dumnezeu te-a 'mpodobit;  
 Până la bătrînul munte  
 Te admiră 'n fericire  
 Tot poporul tîu iubit!

Iar oșteanul își ascute  
 Arma lui fulgerătoare  
 Și suspină: "Încă-odată  
 Să mai fiu rănit aș vrea,  
 Ca să 'mi lege gingaș rana  
 O Regină iubitoare  
 Și să uit la glasu'î dulce  
 Toată suferința mea!

Carol Scrob

28 Martiu 1881.

---

# POPA TIMOFTE BONDOROAGĂ <sup>1)</sup>

(NUVELA SOCIALA)

## P A R T E A I N T A I A

### I

Era cam pe la anul 18 . . .

Biserica din Cazasu, — un sat în apropiere de Brăila—, avea ca paroh al său pe Sfinția-sa părintele Timofte Bondoroagă. El poseda toate darurile trebuincioase pentru a călăuzi turma sa pe calea mântuirii. Era iubit și respectat în parohia sa; mijlocitor între primar și săteni; împăcăuitor al ciorovărilor dintre oile sale cuvântătoare; sftenic în împrejurările cele grele; oaspele tuturilor praznicelor gospodărești; într'un cuvânt era un bun preot, un preot cum se găsește cam rar în ziua de astăzi.

Un singur lucru îl strica pe bieiul popă: era fricos. Așa, de pildă, dacă pe la mîez-de-nópte venea cine-va să'l chîeme să împărtășească sau să spovedulască pe vre unul din parohienii săi care era în minutul de a 'și da obștescul sfêrșit, Sfinția-sa, spunea celui care venise cu solia, să-l aștepte să meargă împreună; și dacă, după ce sfêrșea sîntele sale datorii, nu se lumina de ziuă, stăruia să fie însoțit din nou pînă la dînsul a casă.

Noi spunem acest fapt numai pentru că voim să dăm o idee despre caracterul său fricos, caracter ce dînsul însușea din cauza unei boale de care suferise în copilărie, și care 'l ținuse vreme îndelungă într'o stare de slăbiciune așa de vedită că, după ce 'și isprăvi studiile seminariale, și când tocmai trebuia să 'și facă rîndul la oaste, el scăpă sub cuvînt că 'l găsise nedestoinic. Tatăl său, îl însură, și'l hotărî să intre în tagma preotească, crezînd că pentru a servi ca ostaș în miliția Domnului Ceresc trebuia mai puțină tărie și curagiu de cât în oastea Domnului pămîntesc.

Timofte Bondoroagă fu hirotonisit preot și, pentru norocirea parohienilor, rînduit chiar în satul său natal, Cazasu. La epoca când începe această istorie, el oficia acolo de vr'o două-zeci și opt de ani, fără ca, în restimpul acesta, vre un vrăjmaș, orî cât de învîrșunat ar fi fost el, să-i aducă vre o acuzație oare care. El putea să aibă vîrsta de cincizeci de ani. Preoteasa sfinției săle murise încă de mult; părinții lui, asemenea. Nimeni nu mai rămăsese din familia sa în viață de cât o mătușe a soției sale. Ea se numea Bița. Părintele Bondoroagă o luase în casa sa spre a'l îngriji. Bêtrîna Bița diriguia după placul ei, toate trebile din lăuntru ale bisericeii, și pretindea că demnul popă, în toate împrejurările, se gîndea la ale bisericeii mai întîiu, de cât la orî care altă îndeletnicire. Căta să mai înșirăm în treacăt că această boală avea mare înrîurire asupra părintelui, care din firea sa era nehotărît.

### II

Intr'una din zile, la 26 Aprile, bêtrîna Bița, care în calitatea sa de rubedenie a preoteseii rîposate, știa toate taînele părintelui Timofte, intră în odaia unde el dormea mai de timpuriu de cât de obicei, și deschizînd ferestrele cu mare zgomot strigă:

— Aîde!... trebuie să te scolî, părinte, căci a început să toace la biserică.... N'auzi?

— Și pentru ce să mă scol așa de dimineată, mamă Biço? întrebă popa cu un accent care proba că nu era nici cum dispus a face vr'o împrativire, orî care ar fi fost cuvîntul pentru care dădaca sa îl turbura din dulcele său somn.

1) Subiect ecstras.

— Ei!... auzi colo!... pentru ce!.. Pentru-că trebuie să te duci în oraș.... Aduți aminte.

— Cine ți-a spus că trebuie să mă duc în oraș?

— Dar nu ți adnci aminte că ai treabă la protopopie?

— Am treabă pe la amiază, și acum este prea de dimineață.

— Ce e bine, nu e rău; vorba aluia.... Pleacă de dimineață, dute pe la toți prietenii, fă-ți treburile, și nu te grăbi a te întoarce în sat.

— Nu mă voi duce de cât după ce-mi voi ceti acatistul și moliftele utreniei.

— Lasă că ți le vei citi la biserica din oraș sau mergând pe drum.

— Foarte bine; atunci așteaptă-mă cu prânzul pe la unu după amiază.

— Dar fiind-că ești în Brăila, folosește-te de împrejurare și dute de mănâncă la popa Negoită, care mereu te poștește, și pe care îl refuzi tot-dé-una.

— Adică, după cum väd, dumneata vrei să te scutești de osteneala ce ți dă pregătirea mâncărei.. Am înțeles... Dacă este așa, apoi să nu mă aștepți de cât de seară la cincă ceasuri.

— Nu e nevoie să te găsești aici în sat de cât la șapte; pentru ce să vii mai 'nainte?

— Și ce-o să fac aici la șapte ceasuri? întrebă bunul preot, care de obicnuit primca din mâna dădacei sa'le programa zilei.

— La cincă ceasuri ai să te duci să cineză la alde Vlădulesii.

— Dar nu se poate fiind-că bătrânul Vlădulescu lipsește.

— El vine în seara asta.

— Cine ți-a spus?

— Feciorii sēi ți-au scris, trimițându-ți și scrisoarea ce ei au primit de la tatăl lor.

Și mama Bița, înfățișă părintelui Bondoroagă cele două scrisori despecetluite; ceia ce dovedea că, procura generală ce dēnsa avea de la încrederea sfântului om, o făcea să nu respecte nici măcar secretul epistolar.

Popa luă scrisoarea ce Moga Vlădulescu scrisese copiilor seă, și citi cu glas mare cele ce urmează;

### *Copiii mei!*

„Când veți primi astă scrisore, eu voi părăsi Galații spre a mă duce la Birlad unde  
 »locuește unul din cei mai buni prieteni ai mei din copilărie. Socot să rămân la el vro  
 »două zile spre a mă odihni, și în urmă mă voi pune pe drum. Așa dar, voi sosi ne-  
 »greșit acasă pe Marți 26 Aprile, seara. Indată ce veți primi scrisoarea, unul din voi să  
 »meargă la Brăila și să vestească pe sora mea Catrina că voesc s'o găsesc în Cazasu, la  
 »sosirea mea, spre a-i împărtăși informațiile ce am cules în privința purtării de mai na-  
 »inte a grecoteiului Kiparisides. Ele sunt așa cum nădăjdneam eu, și cum mă temeam  
 »să fie. Spre a ne bucura de rezultatul călătoriei mele, veți pofti pe părintele Timofte  
 »să cineză Marți seara cu noi. Poștește de asemenea și pe alde cumătrul Toacă și cumă-  
 »trul Vlase, căci trebuie să le spun că măcelarul Șotrea din Galați îni cere să-i trimit  
 »două-zeci de vaci, și vro șeaze-zeci de oi. O să mă înțeleg cu dēnsii despre preț și altele.  
 »Cel care se va duce dintre voi la Brăila va înlătura cu îngrijire să treacă prin piața  
 »mare unde 'și are Kiparisides baratca de măcelărie, fiind-că, de-l va recunoaște, se va în-  
 »doi de ceva la mijloc, și-l va urmări la mătușa voastră Catrina, de la care, ar putea afla  
 »despre călătoria mea la Galați, despre care el nu se cuvina a ști nimic. Așa dar, pe  
 »marți seara. Rămân al vostru iubitor părinte:

„Moga Vlădulescu“

## III.

Această scrisoare, pe care Bița o păstrase ca cel din urmă argument spre a convinge pe părintele Bondoroagă că întoarcerea sa la Cazasu ar fi grăbită dacă ar avea loc mai înainte de șapte ore seara, își făcu întregul său efect. Bunul păstor iubea foarte mult pe vecinii săi Vlădulești, și el, cunoscuse foarte de aproape pe reposatul bărbat al Catrinei. Ea îl moștenise, și, era o femeie de vro patru-zeci de ani, încă frumousă, iubind cu atât mai mult a auzi spunându-i-se aceasta, cu cât, bucuria amorului-propriu, nu putea trăi vecinic; ceia-ce nu împedea, ca dânsa, să aibă tot-d'anna în urma sa o droaie de compețitorii, fiindcă, toată lumea stia că are vro două mii de galbeni zestre. În numărul pretendenților ei, era și măcelarul Dionisie Kiparisides.

Acest Kiparisides, era unul din cei mai vestiți măcelari din Brăila, unde, puterea sa corporală, îi făcuse, mai cu seamă printre breslașii săi, un mare renume. La zalhană, unde adesea ori se înferează cu dangaua, vitele, s'a văzut desfășurând în fața teribilelor animale, o putere de mușchi care ar fi făcut invidios chiar și pe Samson din Biblie. Ast-fel, de multe ori i s'întimplase să aștepte taurul ce urmărea, și apucându-l de coarne, să-l culce pe coastă, să-l țină nemișcat, în vreme ce calfa sa. să-l însemneze cu o dangă roșită în foc. Se 'nțelege că un bou lovit de dânsul, nici-o-dată nu s'ar fi mai sculat din loc, și nici că avea trebuință de o a doua lovitură, spre a-l doborî la pământ. Mai mult încă: se zice că într'o zi, gonind pe un urs în munții Balcani, se luase la luptă cu această fiară sălbatică, și se rostogolise împreună cu dânsul într'o prăpastie. Amendou, trebuia să piară în această cădere, fiindcă. înălțimea din care se prăvăliseră era mai mare de 20 picioare. Dar norocul voise ca ursul să cadă de desubt și vânătorul d'asupra lui; așa că el, a fost preservat de moarte cu primejdia vieței animalului cu care se lupta. Kiparisides ieși din prăpastie purtând pe umere pe inamicul său ce nu mai sufla. Cât despre biruitor, el nu l'ăpise alt-ceva de cât fusese mușcat la obraz, mușcătura a cărei semn îi rămăsese neșters, și pe care-l arăta cu fală tutulor ca un ce onorabil, și ca o probă a curajului său.

Asta făcea că,—cu toate zgomotele ce huiău în privința trecutului lui Kiparisides, — Kiparisides era foarte respectat. Când Moga Vlădulescu, căruia, pentru mai multe cuvinte, îi era teamă ca numitul măcelar să nu-i devină cumnat, luă informații din Brăila asupra lui, el nu obținu de cât niște amănunte foarte încurcate. Nu se știa nimic bine; se auzise numai, dar nu se putea afirma. Astfel erau precauțiunile oratorice de care fie care își însoțea istorisirea temându-se de a avea să încerce pe spinarea lor proprie acea forță minunată ce Kiparisides nu avusese ocazie a o încerca de cât asupra urșilor, boilor și taurilor.

## IV

Popa Bondoroagă dăduse deci, lui Moga Vlădulescu, sfatul de a se duce la Galați, unde locuise în cele din urmă teribilul măcelar, să caute informațiile ce nu putuse să 'și dobândească la Brăila, și care informații, trebuia, să arunce oare care lumină asupra unei prime căsătorii ce contractase Kiparisides cu o fată din acel oraș. În adevăr, dacă trebuia să se creadă zgomotele răspândite, acea femeie trăia încă, cu toate că nise motive necunoscute de nimeni ar fi făcut-o să păstreze tăcerea asupra legăturilor ce o uneau cu acela care trăgea nădejde să devină, în a două cununie, bărbatul văduvei Catrina. Dar după cum spuserăm, aceste zgomote pluteau într'un chip atât de întunecat, că nici-o-dată nu putuse a se limpezi, și nu ajunseseră la urechile celor interesați în astă afacere de cât în stare de calomni, sau cel puțin în stare de birfeli lipsite de temei.

Intoarcerea lui Moga Vlădulescu urma să l'ună frêi tutulor acestor îndoințe. Și ori cât

de puțin accesibil ar fi fost părintele Timofte amorului-propriu, el nu-și zicea mai puțin cu o satisfacere lăuntrică, că numai sfatului ce dânsul dăduse familiei Vlădul tilor se datorca cunoașterea aceluși adevăr. Cât despre el, se înțelege că nici un simțiment de res-bunare nu l'împinsese de a da acest sfat prietenului său, căci nici nu cunoștea pe Dionisie Kiparisides.

Cu toate astea, o curiozitate oare care, îl hotărîse de astă dată să cunoască pe Kiparisides, măcar numai din vedere. Ș'apoi, aceasta, era foarte ușor de îndeplinit : baratca măcelarului, după cum o spusese însuși Moga Vlădulescu, era așezată în rëndul măcelăriilor din Piața-mare, și nu era anevoe, după semnalamentele cunoscute ale personagiului, de a l' deosebi la tăietorul său, dintre băcții măcelăriei saū dintre mușterei săi. Popa Timofte se puse deci pe drum cu planul bine hotărît de a da prin Piața-mare în trecerea sa la casa părintelui Negoită.

## V

Distanța de la Cazasu la Brăila este de trei ceasuri cu piciorul. Popa percurse această distanță ca de obicei : mergând repede, repede, și cetindu-și pe drum, acaftistul și moliftetele dimineței. După aceea, ajuns la bariera Bucureștilor, închise ceaslovul, îl puse la subțioară, și se îndreptă spre locuința părintelui Negoită. Putea fi atunci ca la nouă ore dimineața. Cucernicul Bondoroagă nu uitase proiectul său de a trece prin Piața-mare, care era în drumul său. Ajunse la măcelării. Baratca lui Kiparisides era în colțul din spre zarzavagi; atât numai, că Kiparisides, lipsea de la tăietor. O calfa de măcelar de vr'o trei-zeci de ani, robust și vênjos fără îndoială, cum sunt mai toți oamenii ce fac parte din această breaslă, îl înlocuia. Însă acca calfa, era departe, după câte auzise părintele Timofte, de a fi comparat cu stăpânul său. Dar el nu putea fi înșelat : baratca ce avea înaintea ochilor săi era baratca măcelarului Kiparisides, și numele său, scris cu litere groase d'asupra baratcei, nu lăsa nici o îndoială în privința aceasta. Afară de asta, absența lui Kiparisides era un lucru așa de firesc, că respectabilul părinte nu se mai preocupă cătuși de puțin măcar.

La capătul uliței Glasisu, ce avea înaintea sa, locuia părintele Negoită.

Părintele Negoită era a-casă, însă tata Timofte îl găsi tocmai în minutul când se gătea să iasă : avea să facă un drum până la cătunul Vêrsătura, unde unul din cei mai bunți prieteni ai săi era să 'și dea sufletul. Părintele Timofte sosea deci de minune : nu spre a prânzi la prietenul său, ci, spre a sluji sfânta liturghie în locul său la biserica orașului. Câtă să spunem că pricina d'a nu se fi slujit sfânta liturghie până la ora 9 dimineța — lucru neobicinuit — era pe de o parte afacerea de mai sus, iar pe de alta, lipsa de un alt preot la catedrală. Acastă lipsă, se ocazionase prin bolnăvirea celor-l'alți două colegi ai părintelui Negoită.

Părintele Negoită, spuse prietenului său Bondoroagă, că după sfârșirea liturghiei are să găsească pregătit prânzul. Cât despre prânz, părintele Timofte n'avea să ducă nici o grije : la orî care pörtă ar fi bătut, la vremea când totă lumea se punea la masă, el era să fie bine priimit, și poate, cine știe? poate că chiar prea cucernicia sa protopopul, cu care avea oare-care afacere, l'ar fi poprit la masa lui protopopească!

## VI.

Ducându se la biserica Sfinților Voevozi (Catedrala orașului), părintele Timofte treci pentru a doua oră prin măcelăriile din Piața-mare, și 'și aruncă din nou o ochire lăunștiă zêtoare în baratca lui Kiparisides : măcelarul tot lipsea, și calfa, trona ca un festarele trun-nul stăpânului său. Preotul Timofte dădu din cap și 'și urmă drumul spre

Intrând în catedrală, demnul păstor de la Cazasu, alungă ori-ce cugetare lumească, și se pregăti pentru sfânta jertfă ce trebuia să îplinească : traversă cu evlavie biserica, ajunsese în dreptul iconostasului, își făcu trei cruci, intră în altar și se îmbracă cu odăjdiile confratelui său; după aceea, merse în fața sfântului prestol, și, începu liturghia, intonând, cu glas mare și pe nas, invocațiunea : *Bine-cuvântată este împărăția Tatălui, și a fiului, și a sfântului Duh !...*

Timpul fiind prea înaintat, slujba dumnezeiască se făcu în fugă. După terminare, părintele Bondoroagă, începu să se desbrace de odăjdi. În acel minut, paracliserul bisericeii veni să-i spună, că un om oare-care, voiește să se spovedească, și întreabă de părintele Negoită. Paracliserul mai adaugă că acest om este foarte grăbit.

— Ei bine, zise părintele Timofte, răspunde acelu om că părintele Negoită nu este aici, dar sunt eu, ca să-l înlocuiesc; mai adaugă-i că, dacă vrea să aștepte până mâine dimineață, părintele Negoită va reveni astă noapte.

Un minut după aceea, paracliserul veni să spuiă părintelui Bondoroagă, că cel care voia să se spovedească îl aștepta în privdorul bisericeii.

Cucernicul preot se îndreptă spre privdor. Omul care voia să se spovedească, era în genuchii într'un colț întunecos al privdorului; însă nu putu să-l vadă obrazul fiind-că era acoperit până la urechi de gulerul șubei sale, ce era foarte lat. Capul penitentului era între mâinile sale.

Preotul rosti rugăciunile, și spovedania începu.

Un sfert de oră după aceea, omul lui Dumnezeu eși în ușa bisericeii, șovăind, și sprijinindu-se ca să nu cadă.

Cât despre penitent, el fugi scoțând un strigăt de desnădăjduire, fiind-că, preotul nu voise a-i acorda ispășirea păcatelor.

Părintele Timofte remase un minut sprijinit de ușă, nemișcat, ca și cum ar fi simțit că puterile îi lipseau de a mai merge; după aceea, cu un pas șovăitor, întocmai ca al unui om beat, fără a mai intra în altar, și fără a-și lua ziua bună de la paracliser, se îndreptă spre strada București și părăsi orașul cu un pas care redevenise așa de repede și îndesat cum nu l'ar fi crezut nimeni capabil de a merge ast-fel, uitând prânzul prietenului său Negoită, vizita sa la Protopopie, visul prânzului prea cucernicieii sale protopopului, afacerile bisericeii sale, și ale sale proprii așisderea.

## VII

O dată pe drum către Cazasu, părintele nostru dădu încă o nouă înboldire pasului său. Preocupațiunea îi era așa de adâncă, în cât trecu pe lângă crucea ce se ridică la intrarea în satul său, fără a-și face semnul închinăreii, și sosi, zdrobit de osteneală, și asudat, la locuința sa, unde bătrâna Bița se îndeletnicea cu sfânta lenevire. O dată ajuns, se opri în mijlocul odăii sale; căută basmaua spre a-și șterge fruntea, dar basmaua și-o pierduse. Voi să aibă recurs la ceaslovul său spre a-și ascunde turburarea citind, dar ceaslovul îl uitase în altarul catedralei din Brăila. Deci nimic nu putea să-l ajute a-și da un aer de om liniștit. Dezordinea mișcărilor sale, ca și dezordinea părului și a trăsurilor obrazului său. arătau o mare catastrofă împlinită sau gata a se împlini. El era nemișcat și mut; numai ochii i se întorceau în orbitele lor; genuchii se tremurau izbindu-se unul de altul, și cu toate acestea, el părea că nici nu se gândește a se așeza pe un scaun. Bătrâna Bița îi puse un scaun înapoia lui; era și timp: sermanul preot era tocmai în minutul de a cădea pe scate. Se lăsă, zdrobit cum era, pe scaunul ce i se înfățișase.

— Doamne! . . . Maică Precistă! . . . strigă baba dându-se înapoi spre a îmbrățișa cu o privire toate aceste semne de spaimă . . . dar ce și s'a întâmplat, părinte Timofte ?

— Ce mi s'a întâmplat? întrebă preotul cu un aer buimăcit; ce mi s'a întâmplat, mie? Slavă Domnului! nu mi s'a întâmplat nimic.

— Dar sfinția-ta parî foarte speriat... Nu te-am văzut nici o dată așa.

— Te înșeli, mamă Bițo; eu am aerul meu obicinuit.

— Atunci pentru ce te-ai întors așa de curând în sat?... Eu mă prind rămășag pe ce vreî, că sfinția ta n'ai prânzit!

— O! din potrivă, mamă Bițo, din potrivă; eu am prânzit.

Bunul preot pricepu că, afirmând că prânzise, spunea cu nevinovăție o minciună cu coadă.

— Sfinția ta n'ai prânzit, părinte.

— Ei bine!... n'am prânzit.

— Atunci trebuie să'ți fie foame?

— Nu; nu 'mî-e foame de loc...; te încredințez despre asta.

— Dar nu poți să aștepți până la vremea cincî fără să guști ceva.

— Nu voiû cina, mamă Bițo.

— Cum! Sfinția-ta n'ai prânzit, și nu voești nici să cinezî? A!... să vedem, cinstite părinte, ce va să zică asta? Ș'apoi, nu vei putea să nu cinezî fiind-că, astă séră ești pof-tit la cină la alde Vlădulești.

La acest nume, preotul scoase un strigăt înăbușit; după aceia, ca și cum i s'ar fi rupt vre un zăgaz lăuntric, două pîrae de lacrimi, mult timp apăsate, se scurseră pe obrajii scofălciți și palizi ai bătrânului preot.

Atunci Bița înțelese că ruda sa încercase vre o supărare violentă, și pe care trebuia să o închidă în inima sa, și că preotul avea, prin urmare, nevoie de singurătate și tăcere, acești două mari confidenți ai durerilor omenirei. Așa dar, ea se depărtă fără a zice un cuvânt, însă nu fără a face o mie de presupunerî, dintre care, de sigur, nici una nu putea să o apropie de ținta ce dînsa căuta.

Dar, peste o jumătate de ora, îngrijată și incapabilă, în îngrijirea sa, de a aștepta cu răbdare ca părintele Timofte să'și revină în fire sau să o chieame, ea intră în odaia lui cu o ceașcă de lapte cald în mână.

Părintele Timofte era ingenuchiat înaintea icoanelor și se ruga; el nu o văzu intrând, și 'și urmă rugăciunile sale. Mama Bița se ținu în picioare lângă ușă, cu ceasca de lapte în mână; dar după un minut, sormanul preot lăsă să-i cadă capul pe podeală cu un adânc gemet, care cu toate că pătrunse până 'n fundul inimei bieteî Bița, totuși ea simți că nu era momentul de a interveni într'o durere așa de mare; deci ea se mulțumi de a pune ceasca cu lapte pe un colț al mesei, și se retrase în vârful degetelor, fără ca preotul să-i fi trecut prin minte că cineva intrase și ieșise.

## VIII

La câți-va pași de acolo, casa Vlăduleștilor înfățișa o priveliște cu totul deosebită de aceia ce puserăm sub ochii cititorilor.

Căștigul ce aducea un întins comerț cu vitele, adăugat la produsul un'î sforicele de moșie, făcea ca în casa Vlăduleștilor să domnească de obicinuit o mare îmbelșugare care întreținea acolo mai în tot-dé-una veselie, pacea și bunul traiu. Cu deosebire în acele zile, era în casa lor o sporire de veselie. După poruncile ce dase capul familieî, se pregătea ospățul hotărit a serbători întoarcerea sa. Vêduva Cutrina sosise, și familia lui Moga Vlădescu, care se compunea din trei feciori și două fete, o acoperea de mângâierî. Toți rî-deau toți se sêrutau, toți cântau, și aceasta, se făcea cu o bucurie zgomotoasă, așa cum știu Românî să facă în tot-dé-una când primesc în casa lor pe vr'unul din vlăstarele trunchiului familieî lor ce nu l'a văzut d'o seamă de vreme.

Este adevărat că văduva Catrina o dată aflată în mijlocul nepoatelor și nepoților săi, pe care îi iubea ca și cum ar fi fost proprii săi copii, este adevărat că nu le vorbea nici de reposatul ei soț nici de aceia cari aveau pretențiunea de a-l înlocui; din potrivă, ea proiecta, când își va fi desfăcut pe deplin băcănia din Brăila, de a veni să locuiască în mijlocul rudelor sale la Cazasu, proiect care, se înțelege, era primit cu entuziasm de cei trei nepoți și de cele două nepoate, la care,—trebuie s'o spunem spre rușinea neamului omenesc—, nădejdea unei bune moștenirii, adăuga mult la dragostea ce ei aveau pentru demna lor mătușă.

Este adevărat că, o dată reîntoarsă la Brăila; o dată supusă iarăși seducerilor unei a doua cununi, și mai cu seamă galanteriilor grecului Kiparisides, inima văduvei plutea numai de cât în nourii nehotărîreii, și chiar, încerca din când în când, nisce ispite vii, de a zbura în colivia căsătoriei.

Dar la Cazasu, toate aceste gânduri rele, fugeau, alungate de boarea cea bună a căminului familiei. Buna mătușică se lăsa pe nesimțite a fi legănată în mângăerile nepoților și nepoatelor sale.... Și timpul trecea repede și cu veselie....

## IX

Cu toate acestea, se făcea seară, și Moga Vlădulescu, care vestise sosirea sa după amiază, nu venise încă. Fie care, începea deci, să încerce acea îngrijire vagă care însoțește în tot-dé-una întârzierea; dar cumetrii Toacsă și Vlase veniră să schimbe începutul îngrijirii într'o simplă nerăbdare. Ei anunțară că aflase de la un brăilean, cum că, trenul dintre Bêrlad și Galați, fusese întrerupt din cauza unei stricări de linie, ceia ce, silise pe Moga Vlădulescu să rămână la Bêrlad.

În acest timp, vântul devenise puternic, cerul era încărcat de nori, ploaia cădea în șiroae. Noaptea devenea neagră. Toată familia Vlăduleștilor, împreună cu cumetrii Toacsă și Vlase, nu mai aveau nici o nădejde de a vedea pe Moga că sosește la căminul său.

— Dar pentru ce nici părintele Timofte n'a venit încă? zise văduva Catrina.

— Bêtrâna Bița m'a spus că părintele plecase azi dimineață la Brăila, zise Ileanca Vlădulescu; și poate că, încă nu s'a întors din oraș.

— Din potrivă, zise Maria, ceal-altă fată,—din potrivă, căci eu l'am văzut intrând în casa sa pe la două după amiază și poate că este bolnav, căci era palid la față ca un mort.

— Cine era bolnav? părintele Timofte? întrebă Stoica Vlădulescu, care intra pe ușă în acel moment. El nu este bolnav, căci, mergând eu întru întemplinarea tatălui meu, l'am zărit în cimitir. Numai n'am înțeles nimic din cele ce făcea sfinția sa: era la picioarele unei cruci și părea că se roagă.

— Și eu, zise Maria, l'am zărit la marginea satului, fără pălărie, cu toate că ploua, și vă mărturisesc că neînțelegând ce făcea acolo, m'am apropiat de dânsul spre a-l întreba; dar zărindu-mă, a apucat pē după gardurile satului ca și cum ar fi voit să înlătore întâlnirea sa cu mine. Pre legea mea! fiind-că mie nu'mi place să alerg după ai cari fug de mine, l'am lăsat în plata Domnului.

— E ciudat lucrul ăsta! zise văduva Catrina, care avea o mare afecțiune pentru sfântul părinte Bondoroagă;—Gavrilo! adăugă ea adresându-se celui mai mare dintre frați, ai face foarte înțelepțește dacă te-ai duce să cauți pe părintele Timofte, și să'l aduci aici.

— Bucuros, zise fiăcăul.

Șiși luă pălăria, și eși fără a face alte reflecțiuni. Dar pe la jumătatea drumului, în talni pe bêtrâna Bița, pe care o recunosc la lumina felinarului său.

— Ei bine, mamă Bița, zise el, la ce pustia să gândește moș popa, de nu mai vine?... Noi îl așteptam la 7 ceasuri, și uite că acum sunt 8. ..



— Nu cum-va, a venit tatăl Dumneavoastră? întrebă Bița.

— Nu; nici căl mai așteptăm pe astăzi; dar noi așteptăm pe părintele Timofte și...

— Eî bine, dragă băeto, geaba așteptați pe părintele; căci sfinția sa nu știu ce are de azi de pe la prânz; dar ceia ce știu este că m'a însărcinat să vă spun să'l iertați că nu poate veni.

— Cum! nu poate veni? strigă Gavrilă; nu cum va din cauza vremei ăștia urite? A! mă jur pe toți sfinții din cer! chiar dacă ar trebui să'l duc în circă....

— Ascultă, fiule, zise bătrâna Bița cu acea familiaritate popească, atât de obicinuită în satele noastre; dacă am să'ți dau vre un sfat este ăsta: să lași pe părintele Bondorogă liniștit pe ziua de azi, căci, zău, nu'l cred în stare d'a se veseli.

— Nu cumva este bolnav?

— Nu; însă nu știu ce i s'a întâmplat la Brăila; știu numai că a venit din oraș găfâind și turburat, și de la întoarcerea sa, nu face alt ceva de cât plânge, geme și se roagă la icoane.

— Eî bine, încă un cuvânt mai mult pentru ca noi să ne încercăm a'l face să se înveselească; el va găsi, din potrivă, la casa noastră, oameni buni la chief, bucuroși oaspeți și veselî tovarășî; și pe lângă asta, mătușa mea, Catrina, s'a jurat că nu se va pune la masă până ce nu va avea alături de sine pe bunul său prieten, părintele Bondorogă; așa dar eu mă duc să'l caut, și, cu voe, fără voe, am să'l aduc la noi.

— Aide, zise baba clătind din cap, dar mă îndoesc că are să meargă.

## X.

Amândouă atunci, reluară drumul spre casa preotului, și fiind-că, bătrâna Bița, avea patalama de liberă trecere, ei intrară fără zgomot. Gavrilă Vlădulescu și călăuza sa pătrunse numai de cât în odaia părintelui Timofte.

El ședea pe un scaun, cu capul înclinat pe piept, cu mâinile întinse pe genuchi și nemșcat ca o stană de piatră. Văzu lumina felinarului, crezu că Bița reintră singură, și nu făcu nici o mișcare.

— Cinstite părinte, zise încet baba; iată Vlădulescu.

— Care Vlădulescu? strigă popa tresărind cu spaimă

— Eu, Gavrilă, zise flăcăul.

— A! dămne Isuse Christoase!... și ce ai venit să 'mî spui, Gavriule, întrebă preotul pieronindu-și ochii săi rătăciți asupra flăcăului.

— Vin să 'ți spun că sfinția-ta ai întârziat; iată tot; și fiind-că noi, nu vrem să cinăm fără sfinția-ta, am venit să te iaș la noi.

— Intoarcete acasă, fiule, zise preotul cu o întristare adâncă; spune familiei Dumitale să mă ierte; m'am hotărît să nu ies din casă în seara aceasta.

— Dar bine, părinte, zise Gavrilă, ce-o să facem noi fără sfinția-ta? Nu era de ajuns că lipsește tata: iată acum că și sfinția ta vrei să lipsești; două locuri goale la masa familiei!... și încă două locuri de cinste!... Nu cum-va ai vrea ca să ne pierdem pofta de mâncare și veselia? Afară de asta, știți bine că mătușa Catrina nu vede de cât prin sfinția-ta, nu aude de cât prin sfinția ta, și că nu e altul de cât sfinția ta care să poți a o pregăti la vestea ce ți va aduce tată-meu, în privința măcelarului ăluia; sunt încredințat, că această veste are să sune cam ast-fel: Kiparisides este însurat.

— Sărmane băeto! sărmane băeto! murmură preotul.

— Eî bine ce va să zică asta: *sermane băeto?* întrebă Gavrilă.

— Asta va să zică că mai bine e ca eu să rămân aici, Gavriule, de cât să mergem la voi și să vă întrist z prin înfățișarea mea.

— Ei! taică părinte! mă jur pe Dumnezeu că nu sfinția ta ne vei întrista, ci noi te vom înveseli; noi aștia, suntem mai mulți, slavă Domnului!

— Lasă-mă, Gavriile, lasă-mă.

— Cinstite părințele! Am făgăduit că am să te duc la noi; așa dar, te rog să mergem; te rog în numele nostru al tuturilor, în numele tatălui meu, care dacă ar fi aici, ar putea numai dintr'un cuvânt să te hotărăscă a'l însoți.

Preotul scoase un suspin care semăna cu un gemet.

— Aide, taică-părinte, puțin curagiu; ce purdalnica? Sfinția ta care știi așa de bine să mângâi pe alții în întristările lor, se vedem, dă-ne pildă, supunete împrejurărei.

Și în acelaș timp, flăcăul, luă pe părintele Timofte de subțioară și'l ridică de pe scaun.

— Vrei cu ori-ce preț? zise preotul care nu mai știa cum să se împotrivească unei rugăciuni atât de stăruitoare.

— Se înțelege că voiesc! Nu numai că voiesc, dar cer aceasta de la sfinția-ta în numele vechiului prieteng ce te unește cu tatăl meu. Mi se pare că este o bună bucată de vreme de când te cunoști cu Moga Vlădulescu, nu este așa? urmă flăcăul rîzînd.

— La Sân-Pietru ce vine, se face tocmai două-zeci și patru de ani de când am mâncat pentru întâia oară la el; bietul Vlădulescu!

Și preotul pronunță aceste din urmă cuvinte cu un accent atât de dureros, în cât flăcăul, simți un fel de cutremur care fugea prin vinele sale.

— Aide! părinte, zise el punîndu-î în mână, propria sa pălărie, fiind-că, preotul, căuta în zadar potcapul fără a'l găsi; eu cred că este timpul să te duc la noi; căci dacă vei vorbi tot așa ai să mă faci trist ca și pe sfinția-ta.

În acest timp, Bița, punea pe umerile părintelui o scurteicuță înblănită, și fiind-că felinarul încă ardea, ea luă înaintea lor spre ale lumina drumul.

Preotul o urma într'un chip mecanic, sprijinit de brațul flăcăului.

## XI

După câte-va minute de mergere, ajunseră la casa Vlădulescului, unde fu salutată venirea părintelui Bondoroagă printr'un *ura!* general.

— Dar, vine o dată, taică părinte, vino strigară într'un glas toți ai familiei împreună cu cei două cumetri poftiți; vino o dată până e friptura fierbinte.... Aide!... la masă... la masă....

Bunul preot, printr'o puternică silință asupra lui însuși, fu în stare să răspundă la această primire printr'un suris, și se așeză la locul ce i se pregătise, în vreme ce, în fața lui, locul pregătit pentru Moga Vlădulescu era gol.

Dar, cu toate că bunul preot, de ordinar aducea în acest soi de întruniri o bună parte de veselie și de iubire părintească, spre marea mirare a tuturilor, el remase rece ca o marmură. Cu toate acestea, silințele ce dînsul făcea spre a rîde, și spre a glumi, erau învederate; dar cuvîntul ecpira pe buzele sale. Și, în fie care dată când, la un zgomot venit d'afară, unul din oaspeți se ridică de la masă și alerga la fereastră să vadă dacă cum-va era Moga acela care sosea, preotul, ca și cum ar fi fost mișcat de un simțiment căruia nu putea să se împotrivescă, clătina din cap și scotea un suspin adînc.

Cu toate acestea, convorbirea, pe care voia mai întăiu a o face să fie veselă, revenea vecinic la călătorul ce lipsea. Toți se întrebau unde putea fi el la această oră și ce făcea el? Despre cugetările sale, toți erau siguri: el se gîndea, fără îndoială, la copiii și prietenii săi care erau adunați la un loc și'l așteptau cu masa pusă, și lui, îi era ciudă d'a nu se găsi în mijlocul lor.

Dar la toate aceste presupunerii însuflețite de simțimentul familiei și al amicitiei, preotul

Bondoroagă, remănea străin, absorbit cum era de o idee, absorbit cum părea a fi de o amintire.

În acest timp vijelia izbucnise. Se auzea ploaia biciuind într'un chip trist geamurile ferestrelor. Vântul ce se prăbușea în coridorul caselor, se lamenta, și se asemăna unei plânsorî a vre unui suflet pedepsit care cere rugăciune. După aceea, din când în când, un fulger, care preceda vre un trăznet îngrozitor, făcea să pălească lumina lampelor la reflec-tul său albăstrui.

Cu totul dinpotriva celor ce prezisese Gavrilă Vlădulescu, nu oaspeții înveseliseră pe părintele Bondoroagă, ci demnul preot, molipsise cu întristarea sa pe toți oaspeții.

Convorbirea se stinsese puțin câte puțin. Dacă încă mai vorbea cine-va, apoi aceasta nu se făcea de cât cu jumătate de glas; nimeni nu mai mânca; nimeni nu mai bea de cât prea puțin, și oalele cu vin, în loc de a împinge pe oaspeți la bucurie, părea, din con-tra,—schimbate în băuturi narcotice—, spre a'î împinge mai mult spre o melancolie adâncă.

Fie care simțea, că o nenorocire necunoscută plutea în văzduh, și, dintr'un minut într'al-tul, era să se năpustească asupra familiei ca un uliș asupra pradei sale.

De o dată, se auzi resunând o lovitură la ușă, o lovitură unică în felul său, adâncă și surdă, cum nu se lovește de cât o singură dată, fiind-că, o astfel de lovitură este de ajuns a face să se cutremure o casă întreagă.

Oaspeții se priveau unii pe alții; dupe aceea, ca și cum s'ar fi înțeles, toate căutăturile lor se îndreptară spre preotul Timofte Bondoroagă.

El era palid ca o nălucă; o sudoare rece curgea pe fruntea sa; dinții îi clănțăneau.

Ușa casei se deschise. Toți oaspeții se sculară înspăimântați mai de 'nainte de vizita ce erau să primească, cu toate că nu stiau încă care era acea vizită.

Mai întâi se văzu intrând un procuror și subprefectul plășei: după aceea, doi călă-rași; după aceea, primarul din Cazasu; după aceea, uă năsălnie purtată de patru vătășei. Pe această năsălnie, era un cadavru, a căruî formă omenească se deosebea sub o cergă plină de sânge.

Gavrilă înțelese ce se cerea de la dânsul. Fără a zice un cuvânt; fără a face vr'o întrebare; cu părul zbîrlit de spaimă, el se apropie de acea năsălnie, și rădică încetișor cerga care acoperea cadavru.

O singură strigare, adâncă și plină de desnădejde, izbucni din toate gurile.

Acel cadavru era cadavru lui Moga Vlădulescu!

El fusese găsit de cea-l-altă parte a Siretului, în dreptul Cotu-lungului, străpuns de un-spre-zece lovituri de cuțit, scăldat în sângele său, și aproape de țermul rîului, unde fără îndoială, ucigașul n'avusese timpul a'î arunca.

Atunci, toți priviră cu mirare pe părintele Timofte Bondoroagă, care în loc să remănă, dupe datoria sa, spre a oferi familiei mângâierile prieteniei și ale religiunii, se sculă de pe scaunul său, și furișându-se printre ușa întredeschisă, se făcu nevăzut, fără a zice vre un cuvânt cui-va....

Mihail Demetrescu.

(Va urma)

---

## IDILLA II

### MĂTU LA ȚARA

Din munte 'n jos pe rîul Gilortului la vale  
Se află în județul ce poartă de Gorj nume

Un sat întins pe-o clină 1) de deal,—el nu conține  
 Castele nici palate ci case întocmite din bârne,  
 Și bordeiuri săpate-adânc în sînul pămîntului prieten.  
 Căscioara ce 'ntre toate s'-arată mai făloasă  
 E casa 'mpărătească de sfat numită încă :  
 Zidită pe-o movilă din bolovanii de munte  
 Și tencuită bine, e albă de spoială, și'n soare strălucește.—  
 Mai de-la-deal apare biserica comunei  
 Cu turla ei de scânduri de brad, purtând de-asupra'i  
 O cruce făurită din fier, pe care-adesea  
 Vin porumbiei sălbateci ori ciocii să priveghieze.  
 Biserica 2) e simplă, dar este jugrăvită  
 Cu sfinții și cu Dracii din Raiu și Iad.—În ușă  
 De-o parte e Lucifer cu coada 'ncolăcită,  
 Cu ciocul seii de capră și de-armăsar copite,  
 De altă parte iară, e ângerul Gavrilă  
 Cu sabia'i de flacări, cu pletele'i bălaie,  
 Cu aripe deschise, cu ochii ca seninul.—  
 Să afli încă-alături un șir de Draci ce'n iaduri  
 O lume păcătoasă o chinuiesc întruna :  
 Colô vezi pârălabul 3) cu ochii scoși.—În preajmă'i  
 Ciocoiul se muncește în ghienele veciei  
 Și atârnați de limbe Spătari 4) Clucerii bez Vornicii  
 S'afumă 'nctet întocmai ca șuncile la coșuri.  
 Alătura s'arată într'un proțap, monachul,  
 Călugărul nemernic ce-a speculat pe sfinte.  
 De altă parte însă, alături cu aceste,  
 Inchipuirii semețe pe care prin vopsele  
 Le'ntinse pe perete necunoscut jugravul :  
 E raiu 'n care hoții din temnițele lumii  
 Găsesc adăpostire luându'si dupe moarte  
 Răsplata unei vieți jertfită de aceia  
 Cu mult mai hoți ca dâșii ce'n temnițe-i băgară.—  
 În adevăr, acolo, zărești pe-acela care  
 Furase-o biată pâine și fu trimis la ocne,  
 Pe când privind din contra spre iaduri, vezi într'ênsul  
 Arzând judecătorul ce'l judecase 'n lume.  
 Ast-fel, de sunt în raiuri, tâlhari, ei sunt de pâine.

1) „Clină“. Țărani ai aș ros, ca să zic așa, multe din cuvinte astfel că în cazul de față din „Colină“ au făcut „Clină“. Ea se uzitează mai cu seamă peste Ol.

2) „Biserica“... Bisericiile pe la țară de ordinar când le suie scara, în tinda lor, și în frontispiciul vezi jugrăvit Iadu cu demoni și cu diferitele torturi imaginate supt numele de: „Muncile focului cel vecinic!“ Și mai sus, vezi Raiul, așa cum biblia ni'l descrie.

3) „Pârălabul“. La țară mai cu seamă în vechime se zicea strângătorului de contribuții, (biruri) „Pârălabul“. Azi 'i se zice și pe la țară tot „Perceptor“. (De la latinescul *Percipio*).

4) „Spătari, Clucerii bez Vornicii“. Acestea erau până în vremea lui Caragea și mai în coace, așa numite rangurile de boerii (titluri). Așa cum chiar astăzi există în Austria Baron, Graf, Von, etc. În Franța Conte, Marchiz, etc. În Rusia Cnăz, Duce etc.

(Nota Autorului).

Iar nu de-aceia care, îți iaă a noua piele.  
 Mai jos de iad se află pe altă cadră 'ntinsă  
 Priveliștea acelor ce'n hainele lor negre  
 Chiemați sunt ca să facă dreptatea populară  
 Și iaă de nume jurău; In fine se mai vede  
 De deputați de-ai noștri și senatori o chilă!  
 In iad se muncesc uni, și din potrivă, alții,  
 Ce s'aă muncit în lume se odihnesc în raiuri!  
 Eă nu cunosc maistrul ce-a vrut se jugrăvească  
 Pe zidurile mute, aceste vii tablouri,  
 Dar știi că chiar moș Popa când vine-a'și face slujba  
 Se cam crucește 'ntr'ensul privindu-le cu spaimă.....  
 O fi, mai știi minune, și dēnsul dintre-aceia  
 Ce fură chiar și oul clocit de coțofană 5)!  
 O fi vëndut și dēnsul cu terezie falșă  
 Iertarea de păcate ș'a raiului intrare!  
 Or cum ar fi, 'și-apleacă privirea cam a gale.  
 E sfânt nu este vorba, că poartă'n cap, potcapul,  
 Și cântă de la Luca, Matheiă or Ioan, cetanii  
 Și face paraclise p'al optulea glas însăși,  
 Și când în chief se află trîntește osanale  
 Către Christos și Maica-fecioară prea curată.—  
 Dar să lăsăm acuma pe sfinți se doarmă 'n pace,  
 Se coborîm în vale la satu 'ntins pe clină :  
 Se află putineiri destule închegate  
 Și unt se află prospăt și slavă ție Doamne!  
 Porumb și grâu și struguri 'și-aă dat depline roade.  
 Putem c'o 'mbucătură să potolim a foame.  
 Ne-or face-o azmișoară, or prinde nișel pește,  
 Pe lângă ale casei de care pomenirăm  
 Ș'or trage vin de-ăl negru un tîlv întreg ș'atuncea  
 Cu țuică boerească de-a veiche vom începe.  
 E Maiul și se cade se ne-ospetăm cu toții ;  
 Aduceți mieluseii și'i puneți în frigare  
 Prăjiți'i să le faceți șoricii ca să troznească  
 In dinți,—culegeți încă lăptuci or păpădie  
 Turnați oțet d'asupra, tăiați felii de ouă  
 Ș'amestecați verdeța....—E Maiul și se cade  
 La umbră, să se 'ntindă ospetul cât de mare  
 Și'n urmă, horă mēndră să joace 'r bătătură.  
 De vale pe supt coastă ștubeiuri 6) sunt destule :  
 S'or adăpa la ele acei ce a lor ploscă

5) „Ce fură chiar și oul clocit de coțofană!“ Acest proverb eczistă în dialectul tutului Românilor. El se aplică mai ales la hoții de frunte; și în adevăr cât de hoț trebuie să fie cineva, ca să fure pēnă și oul de supt coțofană emblema șiretlicului.

6) „Ștubeiuri.“ Sunt pe la țară așezate foarte poetic niște trunchiuri de copaci scobite, care la un cap se afundă în izvor iară sus se astupă cu un capac. La bază aă o creștătură cu ușiță.—Li se zice și : „Uștubeu“.

(Nota Autorului)

Golind'o simt că setea din piept nu li se stinge!  
 Dar iată ved c'aleargă și fete și neveste  
 Cu rîuri 7) și altițe pe măneci de cămașă,  
 La cap cu flori saū plantici 8) saū cu strabuna cîrpă  
 De borangic suptire în ace d'argint prinsă;  
 Cămășile pe poale de-arnici 9) li 'sū 'nflorate  
 Zăvelcile albastre și roșii, sunt în fluturi  
 Muiate, și brăcire țesute cu mărgele  
 Mijlocul le coprinde.—La umbră mai bătiêne  
 Mueri, cu furca 'n brêne, își torc fuiorul. — Fusul  
 Li se'nvêtește sfredel și sfișe cu zgomot.  
 Flăcăii cu căciule culcate pe ureche  
 Or pâlării de munte cu latele lor margini  
 De pîslă, prinși în horă se învêtesc și joacă.—  
 Pe supt pătule, alții se trag mai la o parte  
 Și fetele purdalnici 10) se sbeguie cu dînșii.  
 Îți trage lăutarul din dipla lui, îți trage!  
 Îți bate toboșarul în toba lui, îți bate!  
 Îți spulberă țerîna din bătătură, hora!  
 Îți tremură pămêntul supt pasuri zgomotoase :  
 Ia cîntă lăutare! Jucați flăcăi de munte,  
 Jucați fetițe mēndre, jucați neveste tineri  
 Jucați, uitați de grije, uitați fiind de ele!  
 Dar nori pe cer aleargă, s'apropie, și ploaia  
 Se sparge peste horă în bătătură 'ntinsă :  
 Nu'i viață fără grijă, nici horă fără ploaie,  
 Nici Măiū fără de horă, nici horă fără fete!

1879, *Mosculesc*.

Scarlat C. Moscu.

## LA REVEDERE!

Ferice când te voiū vedea  
 În visu'mi de durere.  
 Cu ochii 'n lacrimi, draga mea,  
 Să 'ți dic 'la revedere!,

7) Pe cămașa țrancelor se vede foarte adesea peptul și mănecile; Mai ales mănecile nici o dată nu le lasă muicrea bărbatā fără încondeiturī și rpuite ca riī, de aci numirile de : „Riuri și altițe“.

8) „Plantici.“ De ordinar țrancele, la firele de mătase colorate în loc de „panglici“ cum le zic negustori după la orașe ele le zic : „plantici“.

9) „Arnici“. E un fel de mătase în fire, de o culoare aproape purpurie, cu care de obiceiū ele își împodobesc partea inferioară, așa numită: poalele cămășii.

10) „Purdalnice“. Ecsprsiune Oltenescă. Oltenii și mai ales despre partea Jiului, în loc se zică „Dracu“ zic „Pirdalnicu“, „Cioarele“, „Necuratu“, etc. și de aci „Purdalnice“ care, e aproape sinonim cu Sburdalnice; ba ce e mai mult că unii susțin că e o metamorphosare a cuvêntului, Sburdalnice (?).

(Notele Autorului.—).

Căci am să plec, cât mai curând,  
 În zarea depărtată. . .  
 M'asteaptă-acolo, suspinând,  
 O mamă întristată!

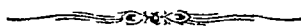
Așa și lor, când am plecat,  
 Le-am zis 'la revedere„;  
 De unde plec, plec întristat,  
 Dar plin de mângâiere!

Dar. . . înainte d'a pleca  
 În lunga despărțire,  
 Aș vrea să văz, sub geana ta  
 O rază de iubire;

S'o iaă din ochi, s'o puiă în sîn,  
 Păstrând'o în tăcere,  
 Și 'n depărtare să îngân:  
 'Mi-a zis: la revedere!„

C. C. Pleșoianu

București 1881 Iunie



## Curs de declamațiune

(Urmare)

Am zis în numerile precedente că actorii se grăbesc, precipită cuvintele, voidnd a declama, și aceasta mai cu deosebire la finele fraselor. Pentru că aceasta ne lovește mai mult auzul de cât lipsa de varietate în dicțiune, care este naturală începătorilor, trebuie a ecsplca cât este de important a ne feri în dicțiune de a cădea în asemenea defecte.

Eată ce zice Aristipe asupra *dicțiuni*. — Mai întciū definește ce este *dicțiunea* și spre acest scop se ecsprimă ast-fel: acțiunea de a zice (de a oră), modul de a se ecsprima cine-va este dicțiunea.

Perfecțiunea artei de a zice bine, mai adaogă tot el, consistă în aceia de a nuanța fie care lucru adică fie care idee saă varietate a sa — prin energie, noblețe și o simțibilitate mai mult saă mai puțin pronunțată conform situațiunei și personagiului.

Pentru a zice bine, o mai repetăm cu Aristippe, este a nu forța nimic, mai adăogând încă o-dată, că cea mai defectuoasă dicțiune, este cea precipitată și ne graduată.

Ceia ce face frumusețea dicțiunei, este o articulațiune justă și o pronunciă corectă care singure pot divide frazele, spre a le face să nu pearză cătuși de pu-

țin din fidelitatea, armonia și frumusețea lor. Să ne ferim tot-d'auna ca dicțiunea să nu fie grea, să nu fie apăsată, de eczemplu:

*Ce mai faci frate? în loc de: Ce mai faci frate!*

Căci o asemenea dicțiune, grea sau apăsată, cum am zis mai sus, întunecă frumusețile cele mai surprinzătoare și dăstruge cu totul efectul dramatic al dicțiunii-

Ceia ce ajută dicțiunea, constă în secretul de a ști să respire cine-va la timp și în aceia de a evita monotonia în genere și mai cu seamă aceia a rimelor din piesele în versuri, uude nu trebuie a se opri cine-va dupe fie-care semi-vers precum fac cei mai mulți actori, când, rare ori avem ocaziunea pe theatrele noastre a auzi pasage în versuri.

*Recitațiunea.* Acțiunea de a zice pe din afară, a povesti.

Recitațiunea zice Aristippe, luată în sens rău, este mai cu seamă, modul prin care un actor joacă un rol fără să-l simțā, adică, repetând numai cuvintele ce a învățat pe din afară.

Și cu această ocaziune, mai adăogăm că, în modul de a recita versurile, trebuie să evităm îngâmfarea și cadențarea; asemenea trebuie a evita, acea afectatiune în recitațiunea versurilor, ce pare a avea de scop a atrage și mai mult atențiunea auditorului în cutare sau cutare pasagiū ce-i pare actorului că prezintă o cugetare sublimă sau o situațiune surprinzătoare; spectatoarele nu are nevoie de asemenea înștiințări, cu atât mai mult, că ele nu se țin de spiritul rolului.

În recitațiune, ca și în muzică, e un fel de umblet și de măsură naturală, ce se face a fi observată priatr'un tact oare care.

Unul dintre obstacolii principali ce sunt vătămători recitațiunei, este acea obicinuință de a forța vocea.

Indată ce actorul nu vorbește cu tonul său natural, nu poate reproduce cu adevăr, adică esact, nici idea autorului nici simțimintele de care este mișcat personagiul ce reproduce; forțând dară, vocea în recitațiune, tonul nu este natural, și tonul, nefiind natural, pune și mai mult în evidență orice imperfecțiune de organ a actorului.

În recitațiunea versurilor, fie în tragediā sau comediā, una din primele legi ale artei declamațiunei este aceia de a face abstracțiune de rytmul pe cari sunt compuse asemenea opuri; ecsistă însă o artă, de a lega versurile fără a le răpi nimic din frumusețea lor; care este acea artă? Gustul, și asupra gustului, nimeni nu pune nici o lege. Când dar, acel gust este condus de inteligență artistică, recitațiunea în genere, va produce adevăratul efect ce se cere de la un adevărat artist de talent. Am avut ocaziunea, în lecțiunile noastre, a vorbi despre voce, cuvânt, articulațiune, intonațiune, sunet, accent, etc, totuși însă, mai atrag atențiunea asupra *tonurilor*; Căci ele sunt baza fundamentală a diverselor varietăți ale intonării, despre care am vorbit deja.

Tonul, constitue un grad oare-care de ridicare și coborire a vocei. Mulți actori cari au un ptept puternic și o voce sonoră, ridică tonul neîncetat și cu violință,



și printr'aceasta, pierd acea varietate de tonuri ce este necesară, pentru a depinge cugetarea într'un mod natural și inteliginte.

În orî-ce discurs, ca și în muzică, eczistă o măsură de tonuri, care singură poate ajuta și face să reiasă spiritul ideilor.

Tonul țipător este monoton, el nu se supune nici unei modulațiunii a vocii, nu se aplică nici unui simțiment, obosește pe actor și turmentă pe auditor. În arta declamațiunii, precum cată a ne feri de monotonia unui ton trăgănat, asemenea trebuie să ne ferim și de monotoniă mult mai obositoare a țipetelor, care prin natura lor chiar, este monotonă. Căci de eczemplu, orî cât am vroi se forțăm mijloacele noastre, nu am putea nici odată a da o varietate semnificativă frazei : *Măi Ioane măi!* dacă am striga ast-fel; pe când, dacă tonul ar fi în *medium*, conform preceptelor, ce am dat într'unul din numerile trecute. Prin frază : *Măi Ioane... măi!* am avea un ton rugător prin tonul : *Măi Ioane... măi!*... am indica un fel de amenințare fără violență, de oare-ce ridicând tonul mai sus, în acel ton nu putem pune nici un colorit, nu putem reproduce nici o cugetare marcată.

Actorul și oratorul trebuie se știe a lua după trebuință, tonul respectuos, amical, ironic, ușor, patriotic, plângător, simplu, naiv, mândru, orgolios, aspru, dulce, tîner, desprețuitor, rece, supus, trist, vesel, glumeț, batjocoritor, etc. El însă, trebuie să caute a se feri de a nu întrebuița cu indiferință tonurile între cari este oare-care aparință de asemănare; dacă actorul nu va avea perspicacitatea de a le distinge atunci nu va putea reproduce nici o-dată o pasiune sau un caracter prin culori vii; el trebuie să simță că tonurile coprind în sine mai multe genuri diverse, mai multe specii; tonurile, zice Aristippe, sunt ca și culorile, o culoare primitivă ce se divide în mai multe nuanțe. De eczemplu tonul : *mîndru* și tonul *orgolios*, aparțin aceluiaș gen; cu toate acestea, ele diferă între dînesele; prin tonul de *mîndrie* nu voim a arăta de cât adevăratele simțimente ce avem despre demnitatea noastră; prin tonul de *orgoliu* arătăm că împingem acest sentiment mult mai departe de cât trebuie.

De și tonul *naiv* și tonul *nevinovăției* sunt din acelaș gen, totuși am face o mare greșeală dacă am lua pe unul drept cel-lalt; tonul *naiv* este acela al unei persoane care ne avînd forța să se afirme, ascunde ideile și simțimentele, lasănd să'i scape secretele inimei, chiar când are interes de a le ascunde.

Tonul *nevinovăției* este semnul candoarei, iară nu al slăbiciunii, pe când tonul *nevinovăției* este calitatea ce deosebește pe acele persoane, cari ar fi atât de îndemnatice sau atât de stăpîne pe ele înșile pentru ași putea deghiza cugetările sau simțimentele lîr, dar care nu se pot decide.

Sunt tonuri cari aparțin la mai multe genuri, de esemplu :

*Ironia* poate fi dictată, împinsă prin mînie, dispute, sau chiar prin glumă, însă tonul ironic care convine unuia din aceste sentimente nu pot conveni și celor-alte. *Amorul* și *amicia* au câte o-dată acelaș limbagiu; cu toate acestea, tonul lor nu este acelaș. *Amicia* însăși, are mai multe tonuri, după gradul în care este simțită,

ridicarea acestui simțiment. Și precum am mai zis aiurea, o mai repetăm și de astă dată: Tonul de tinerețe al unui părinte către fiul său, nu este același al tinereții unui amic către altul.

Mai înainte, de a termina studiul de astă-ză, voi vorbi despre: *Convenințele teatraleă*, adică despre observarea unor reguli, ce cată a avea actorul în vedere în timpul reprezentării unui op.

Prin convenințe teatraleă, înțelegem eczacta observare a oare căror reguli, cari nu se pot negliăia fără a atinge noțiunile cele mai comune admise în regulile artei declamațiunei.

Convenințele teatraleă, se observă în *voce*, în *menținere*, *privire* și *umblet*.

Când șcena presupune că ne aflăm înaintea unui personagiū de un rang sau etate superioară rolului ce reproducem, este contra tutulor convenințelor theatricală a rădica vocea mai sus de cât acel personagiū, afară de cazurile eccepționali: așa de ecsemplu ca în piesa Puritanii în care George era coprins de furie după nedemna trădare a jurământului ce'i făcuse Carol II-lea.

În oră ce situațiune, menținerea, cată se fie în armonie și în acord cu vocea.

Asemenea, convenințele theatricală, cer ca se menajăm cu prudență privirile noastre, conform importanței și calității personagiului căruia vorbim și cu care ne găsim în șcenă fără a vorbi chiar.

De câte oră, nu am avut ocaziunea de a vedea pe theatrele noastre, pe cutare sau cutare actor, ce se crede a fi dintre cei mai distinși artiști, de multe oră pentru rațiunea că au fost aplaudați de public mai adese de cât ar fi fost drept; de câte oră zic, nu am văzut asemeni actori, sub umilul costum, de lacheū de ecsemplu, eșind înaintea unei dame de la curte, luând atitudină nerespectuoase, sau a unui ministru, numai pentru că acei actori ce reprezintă rolele de care vorbim, sunt actorașii Petre sau Paul; pe când, celebritatea în livrea, uită costumul ce, poartă, și, nu vede sub acela al interlocutorelui său de cât pe actorul de al II-lea sau al 3-lea ordin. Aceste inconvenienți, nu trebuie se credem că eczistă numai la noi: am avut ocaziunea de a vedea asemenea artiști, asemenea reputațiunii și pe theatrele din Paris, nu la comedia franceză, ci la teatrele de Boulevard, ce sunt cam de o seamă cu acele de la noi.

Convenințele theatricală, le putem observa mai cu osebite, sub două raporturi.

I. Respectul, ce personagiul pe care voim a' l reprezintă își datorește sieși un respect care trebuie să fie relativ, și care trebuie să fi relativ rangului și direcțiunei mai mult sau mai puțin gravă al piesii.

II. Respectul ce 'și datoresc personagele între ele. Acest respect este asemenea relativ generului piesii; fără această observațiune, actorul a' fi un declamator esagerat care ar trece peste natural, căci a fi natural actorul, va să zică a reproduce moravurile precum sunt, ba încă acolo unde ele nu sunt perfecte, artistul este dator a le înnobila și înfrumuseța.

*Ifflaud*, un comedian celebru german, zice în memoriile sale, vorbind despre con-

venințele teatrale. Actorii în theatrele noastre lipsiți de cunoștințele cele mai elementari ale convenințelor teatrale, abondez pe mama sau tatăl lor în piesă, ca pe o servitoare sau ca pe valetul său și nu caut de cât a'și recita rolul cu înto-nări unflate și postură îngîmfate.

Asemenea actori și nesocotesc însuși arta lor, își nesocotesc datoriile către public. Actorul nici odată nu trebuie să își uite personajul. Căci nimic, nu este mai displicut și mai condamnabil de cât înlăturarea convenințelor teatrului.

(Va urma)

*St. Velescu.*

---

## ERAI . . . . EȘTI . . . .

Erai visul de iubire, erai steaua luminoasă,  
Ce 'ntr'o noapte de durere pentru mine s'arătă,  
Erai dulcea poezie, erai floarea grațioasă  
Ce vîrsa într'al meu suflet un parfum, spre-a mă 'nbătă;

Erai . . . ce e primăvara, raza taînică din soare  
Pentr'o floare amorțită de al ierni aspru ger;  
Erai vocea consolării, melodia răpitoare,  
Ce 'mî fura simțirea 'ntreagă ș'o 'nălța pînă la cer;

Erai aerul vieții ce 'ntr'o dulce respira-re  
Mă 'nbăta de al tîu farmec și de sfîntul tîu amor;  
Erai singura speranță ce doream fără 'ncetare,  
Cum dorește însetatul apa recelui izvor;

Astăzi ești . . . Umbra durerii, ce orî unde mă 'nsoțește,  
Deșteptat din visul dulce ce-am visat pe-acest pămînt,  
Ești o crudă suvenire ce-a mea inimă zdrobește,  
Ești o notă plîngătoare într'al vieții mele cânt!

D. Soreanu.

București 1881

---

## GIACOMO LEOPARDI

### CUGETARI

(Urmare)

În fie-care țară mizeriile și viciile naturei omenești sunt luate drept niște particularități naționale. Orî unde m'am dus, a trebuit să aud dicîndu-se: Femeile noastre sunt vanitose și capricioase, ele citesc prea puțin și sunt prea puțin cultivate.... Dacă ai ști cât de bârfitori sunt oamenii la voi.... Poți să parviți or-cât de

sus aici, cu bani, cu protecțiuni și cu dibăcie... Aici invidia domnește și prietenia e un mofț etc. parcă nu ar fi peste tot astfel.

\*

Este o zicătoare veche care face din lume o comedie. Adevărul acestei zicători se justifică prin faptul că lumea vorbește într'un fel și făptuește într'altul. Pe această scenă toți oamenii sunt actori, pentru că toți vorbesc în același chip și nimenea nu este spectator, pentru că limbajul lumii nu poate înșela de cât pe copii și pe proști. De aci rezultă că această comedie a devenit cu desăvârșire ineptă, și obositoare. Ar fi, într'adevăr, o întreprindere demnă de secolul nostru a face din viață un lucru sincer și de a pune o stavilă acestei eterne deosebiri dintre vorbe și fapte. Faptele după cum ecsperiența ne-o demonstrează, sunt imutabile astfel că oamenii nu au pentru ce să mai alerge după imposibil. Pentru a le concilia cu vorbe, este un singur și foarte simplu mijloc, care a fost reținut în seamă până acum, adică de a schimba numirile și de a chema, o dată pentru tot d'auna, lucrurile pe numele lor.

\*

Dacă culpabilul și inocentul trebuie să aibă acelaș sfârșit, mai bine să fi meritat de a peri. Aceste cuvinte le pune tacit în gura imperatorului Othon. Raționamentul de mai sus este împărțit aproape de toți acei oameni, cu inima tare făcută pentru virtute, cari, după ce au îndurat ingratitudea, injustiția și răutatea infamă a oamenilor, devin răi, nu ca cei slabi, corupți prin egzemplu, sau prin interesul de a dobândi bunurile pământestii, nici chiar pentru a se protege în contra răutății celor-alți, ci din libera voință, pentru a 'și răsbuna pe oameni și a le întoarce loviturile întrebunțând aceleași arme, răutatea acestor oameni este cu atât mai perversă, cu cât reiese din ecsperiența virtuții, și cu atât mai de temut cu cât se unește cu mărirea și cu tăria de suflet și chiar cu un fel de eroism.

\*

Timpul este un remediū foarte eficace în contra calomniei ca și în contra su-părării. Dacă lumea blamează faptele noastre, fie ele bune sau rele, nu avem de cât să răbdăm. Peste cât-va timp, după ce cestiunea va fi discutată în destul bârfitorii vor merge să caute alt-ceva de bârfit. Și cu cât ne vom arăta mai ne-clintiți în hotărârile noastre, disprețuind pe cei alți, cu atâta noi cari la început am fost batjocoriți, vom fi luați drept oameni cu minte și cu pricepere. Lumea este incapabilă de a crede, că acela ce nu cedează în credințele și hotărârile lui se nu aibă dreptate. Astfel lumea sfârșește prin a se condamna ea-însăși, iar pe noi ne absolvă. De unde rezultă că cei slabi trăiesc dupe placul lumii, iar cei tari dupe placul lor.

\*

Dacă puținii oameni de valoare, cari umblă dupe glorie, ar cunoaște personal pe toți indivizii cari compun publicul dupe a cărui stimă aleargă, cu risicul a o mie

de necazuri, trebuie să credem că ar părăsi iute hotărîrea lor. Cu toate acestea numărul are o influență foarte mare asupra creerului nostru. Ni se întâmplă adesea ca să simțim óre-care stimă pentru o adunare de zece persoane, chiar când le-am desprețui pe fie care în parte.

\*

Dacă nu mă înșel, în secolul nostru nu se găsește nici un om înconjurat de mari laude, care să nu fi început a se lăuda el cel d'ântăiul. Atât de mare este egoismul și invidia între oameni, în cât, pentru a câștiga óre-care renume nu este destul să faci o operă de merit; trebuie încă s'o trâmbețezi sau se găsești un om sigur care s'o laude, s'o trâmbețeze și să spargă urechile publicului, îndemnând și pe alții să facă astfel. Și să nu credeți că s'ar găsi cine-va care să se constituie apărătorul nostru chiar din senin, or cât de mare ne-ar fi meritul și or cât de frumoasă opera. Ea va fi văzută poate, însă toți vor tăcea și vor împedica pe cei alții de a o vedea. Pentru a dobândi vre un succes trebuie să părăsești or ce modestie. În această privință lumea se aseamănă cu femeile: sinceritatea și rezerva nu obține nimic de la dânsa.

\*

Disprețul de moarte este un lucru foarte curios; un fel de curagiū mai de desprețuit de cât însăși frica. El seamănă cu curagiul neguțătorilor și al oamenilor de afaceri cari, mai adesea, pentru a realiza o economie, se lipsesc de precauțiunile necesarii conservărei lor și se ecspun la cele mai mari pericole, din pricina cărora mor într'un mod rușinos.

\*

Candoarea poate să fie trebuincioasă când este prefăcută, sau când a devenit atât de rară, în cât lumea să nu mai crează într'ênsa.

*C. C. Bacalbașa.*

---

## M O A R T E A

Vai! moartea e puterea eternă și fatală:  
 Cumplită se arată a vieței rea rivală.  
 Ea sereră o lume venind neașteptată.  
 Bêtrên, copil or ténér la ea nu se mai cată.  
 Nu cată nici la ranguri, nu cată nici la nume,  
 Nu cată la avere, nu cată la renume,  
 Iși joacă bine rolul lăsând în urmă 'i jale  
 Și nemiloasă trece umblând pe-aceiași cale.  
 E ùnica putere ce 'n lume predomineste,  
 De viață ne deslcagă și lutu 'nsuflețește!

Pe ea n'o poți conrupe prin bani, prin lingușire,  
 Promisiuni de aur, de ranguri, de mărire.  
 Intreagă coperită d'un vël, — o veți prin el  
 Că poartă 'n a sa mână o coasă de oțel.  
 În fața ei tot omul, e gata-a se 'nchina  
 Și vine adesea-oare de griji a ne-alina.  
 Adesea-oare âncă cumplită-o veți că vine  
 Și între vii prăsară lungi lacrămî și suspine:  
 Desparte pe-un părinte de singuru'î odor,  
 Pe-o văduvă de fiu'î, unicu'î ajutor,  
 Pe-o nație de-un rege sau d'un bărbat mai mare,  
 De-un filosof ce 'și trece viața 'n meditare,  
 De un poet ce cântă de țară 'nsuflețit  
 Și se ridică ast-fel în cerul strălucit! . . .  
 Admir de-o parte moartea și o numesc virtute,  
 Când ea este sorgintea de ultimă salute,  
 Pe de-altă parte ênsă îi ȃic îngrozitoare  
 Când lasă *putregaiul* și ia *plăpânda floare!* . . .

1881 București.

Scarlat C. Moscu.

---

## Pe Rîul Doamnei

Când pe-albastra boltă luna gînditoare  
 Trece 'ntr'a ei cale surizînd voios,  
 Jos printre ruine, trista cobitoare  
 Să jelește 'n umbră lung și fioros;

Intr'a nopții taină, singură regină,  
 Cu al frunzei freamăt plînge ne'ncetat;  
 Ênsă plîngă 'n pace . . . inima-mî suspină  
 Repetând acelașiü nume adorat.

Pe subt fruntea nopții călător la vale  
 Rîul Doamnei curge dus încetîșor . . .  
 Cobitoarea 'ngână șoaptele 'i cu jale,  
 Ênsă ele, mie, îmi șoptesc: 'Amor.,

I. I. Trutzescu.

---

## SARACIA

— Singura cauză și singura ei vindecare —

(Dupe un doctor în medicină)

Sărăcia este cel mai înspăimântător din toate relele, care biciuiesc omenirea. Comparată cu resboaele și cu ciurma, acestea sunt nimicuri pe lângă răspândita sărăcie. Cele din urmă sunt trecătoare, nu se reîntorc de cât foarte rar, și nu provin de cât tot din cauza sărăciei, în care este cufundat cea mai mare parte din genul omenesc. Cu toate acestea însă, puținii cari să aibă cunoștința de nenumăratele rele ce se ivesc pe fie-care zi. Când suntem amenințați d'un rășboi sau de o ciură, prevederea neajunsurilor ce se pot întâmpla, ne pune în mișcare pe fie-care din noi. Ni se cer rugăciuni și ni se ordonă să purtăm doliu, de și resbelul și ciurma, sunt mizeriile sau mai bine zis copii sărăciei. Resboiul vine și pleacă, ciurma ne lovește și ne lasă... dar sărăcia, acest inamic al virtuței, al oamenilor de geniu, clocește în mijlocul nostru de mulți secolii... Rugina scuturată de civilizațiune a dispărut.. dar sărăcia nici nu se mișcă.

O victimă moare mutilată în resboiul său lovită de ciură o inimă e torturată de suferințele acestor mizerii; dar milioane întregi zac sub sarcina sărăciei, care nemulțunindu-se pe atât, a svêrlit acele milioane de corpuri omenești în sclavia cea mai degradată.

*„Veți avea pe sărac în tot-d'auna lângă tine, se zicea acum două mi de ani, și aste cuvinte înfricoșătoare au fost adevărate. — Să ne scoborâm la cea mai depărtată anticitate! Să observăm milioanele care locuiesc China și Indostanul, țările vecine și țara noastră chiar: pretutindenea vom da peste sărăcie, muncă neobosită, lipsă de pâinea din toate zilele, lipsă de locuință, care cufundă mulțimea în mizerie și degradare.*

Acei ce nu cunosc adevărata cauză a sărăciei, o socotesc ca un ce rușinos, ca un rezultat al lenei, al beției sau cine mai știe ce. Și această idee a sfărêmat pietatea în inimile celor cari au, și rêu crește din ce în ce fără să dea semne de vindecare.

Necunoscând adevărata cauză, oamenii cred și zic că: *așa a fost să fie*; apoi încep a trăi numai pentru dênșii, și disprețuesc pe sărac, victimă a societății.

Viața ce duc oamenii, cari și câștigă pâinea pentru o zi prin o mie de sudori, este mai miserabilă de cât a multora din dobitoacele îngrijite în curțile boerești. Ei lucrează fără încetare zece sau două-spre-zece ceasuri pe zi, într'o muncă ostenitoare, monotonă și câte odată mortală; nu au nici o speranță de înaintare, nici un interes propriu în succesul muncii lor. Noaptea apoi, sunt prea osteniți pentru a se bucura de puținile momente ce au și ei spre a se feri; iar dimineața, cu glasul ei obicnuit, îi chiamă la trista lor ocupațiune. Ba am ajuns că 'n ziua de astăzi nici Dumineca, ziua cea d'a șaptea, acești nenorociți nu se mai odihnesc.

Cât timp au putere și sunt sănătoși, muncesc și iar muncesc. Apoi organismul își pierde starea lui normală. Nenorocitul nu mai poate lucra și este trimis la spital; iar femeea și copiii săi, sunt amenințați a muri de foame.

Adesea ori, omul, redus la disperare din cauza nenorocirii, se aruncă la vițiuil bêturii și în brațele atâtor vițiuiri, care cutreeră lumea. Câte odată îndirjit până la nebunie, în infernul unde trăește, se indignează în contra fraților săi de aceeași faptură... și slab în fața marelui colos, cade în abisul din care nimeni nu'l mai poate ridica. De aci vin certui dezastroase și acele teribile revoluțiuni sociale, care s'au ivit de multe ori în mijlocul omenirii.

Acum cincî-zeci de ani, bogații și ipochimenile bine crescute, nu puteau să înțeleagă su-

ferințele sărăciei și nu avea nici o pietate de acei care sufereau. Clasele bătute de noroc, nu avea nici un amestec cu clasele bătute de nenorocire, — ca și cum acestea făceau parte dintr'o altă specie de animale.

Oare destinul săracului, nu este de a lucra, pentru a se îndeplini plăcerile bogaților?... Ș'apoi munca lui nu i se plătește?

Nenorocita gelozie și îngâmfare, care împedica încă pe cei bogați a se amesteca cu cei săraci și de-ai trata cu aceeași politeță, cu care pretindă a îi tratați înșile, favoriză foarte mult neștiința asupra adevăratei însemnări a sărăciei.

Acest fapt începe astăzi prin a atrage interesul comun. Astăzi, sunt puțini printre noi, care să nu cunoască până la oare-care punct mizeria celor săraci, suferințele zdrobitoare produse printr'o muncă escesivă, și printr'o resplată infuit de mică.

Oamenii cari se ocupă cu economia politică, autorii cari scriu despre medicină sau despre morală, mai toți au ajuns la concluziune, că sărăcia și ignoranța claselor muncitoare sunt subiectele cele mai grabnice, cu care trebuie să se ocupe.

Mai multe opere,—printre care „*Alton Locke*” scrisă de *Charles Kingsley*, ocupând unul din cele dintâi ranguri,—au luat ca temă, *viața și suferințele săracilor*, și au ajuns a infiltra o simpatie călduroasă în spiritele cititorilor. — Puține romane sau poeme de valoare vom găsi astăzi, în care mizeria săracului să nu întunice scenile fantastice și să nu întristeze pe lector ca și pe autor.

Mizeria săracului planează asupra-ne, ca și umbra societății noastre; ea apare ca un spectru înfricoșător la toate banchetele. — Cum mai putem să mâncăm, să bem, să petrecem și să ne bucurăm de viață, văzând niște figuri sperioase, cu dispărarea zugrăvită pe față, cu privirile învidioase, cărora soarta le-a refuzat toate aceste bunuri?

Și cum n'ar fi între oameni, degradare, cum n'ar fi prostituțiune, când acei ce pot, în loc să le stârpească, le în urajază și le dau impulsione: femeea, murindă de foame, cere de lucru; nu i se dă pe prețul onestății! cere o bucată de pâine i se închide ușa; deci ultima ei scăpare este degradarea; tatăl onest și muncitor, agonisește hrana copiilor săi, cât posedă forța de a munci, cât nu, spre a nu își vedea copii murinzii de foame, e silit să fure sau să își vândă singur pe fiica sa, fiind-că acesta-i singurul mijloc ce-i mai rămăsese; sufletul care iubește dreptatea și nu voește a se ascunde sub mățasariile minciunei pentru a se resfăța în plăceri, este desprețuit și aruncat la urma urmi în spitalul de nebuni; iar poetul care își concentrează toată cugetarea sa, pentru a stabili gustul frumosului, în mijlocul stupidităților lipsite de bun simț, nu numai că nu e resplătit nici cât muncitorul cu brațele sale cât femeea care se vinde pentru a trăi, dar nu are drept resplată în viață, nici chiar aceea dulce satisfacțiune morală, la care aspiră toți acei care scriu. Numai dupe moarte producțiunile lor încep a fi apreciate, și aceasta, pentru că în viață, nimeni n'ar îndrăzni să aprecieze pe poet cu adevărata lui valoare, de teamă ca nu cum-va să li se pretinză resplată pentru acest hamal al muncii intelectuale!

Nu înțeleg ce inimă putem avea de-a acuza pe-o ființă omenească, bărbat sau femeie, că a comis un fapt oare-care, în mijlocul societății în care ne aflăm!...

Dar nu putem să fim onești, or cât ne-am sili și or cât am voi aceasta.—Blameze alții pe cutare bărbat sau femeie de un fapt săvârșit, prin indemnul asprului destin.—Inimile nobile însă, au alt-ceva de făcut.—În loc de a condamna, ele caută să găsească mijlocul de vindecare, și își pun această întrebare: „nu e cu putință să se schimbe această oribilă stare a lucrurilor, pentru a se împedica nenorocirea zdrobitoare?”

Pentru a preveni un rău oare care, nu este decât un mijloc: acela de-a descoperi cauza și d'a o distruge.

Ast-fel dar, cauza sărăciei rezidă în întinsa populațiune; ceea ce însemnează că sunt



prea mulți oameni în proporțiune cu mediile de existență, prea mulți muncitori în raport cu capitalul, înghițit numai de cei bogați, și această stare nu este de cât rezultatul unui prea mare egercițiu în facultatea de reproducțiune. Decî desproporțiunea între numărul oamenilor și mediile de existență este *singura cauză reală a sărăciei sociale*.

Aceasta fiind cauza, pentru a o depărta, negreșit că nu voi să zic a se distruge numărul oamenilor, cari trece peste proporțiune, dar a se abține ca producțiunea lor pe viitor să fie cât se poate de restrânsă, adică fie-care să se silească să aibă cât se poate mai puțin copii, și prin urmare să nu 'și concentre toate dorințele în plăcerile efeminate, care în loc să amelioreze societatea aduc destrucțiunea ei.

Eroarea comună, care împedică lumea de a recunoaște aceste adevăruri, arată într'un mod complect necunoștința disproporțiunii între oameni și mijloacele de egzistență. — Unii combătând ideea, că populațiunea este mare, zic că nu este de cât o absurditate. — Pământul nu este destul de mare zic ei, leneșii care au mai mult de cât le trebuie, nu cheltuesc fără de folos o mare cantitate de produse?

*Malthus*, care a emanat, cel d'ânteu idea disproporțiunii n'a zis că pământul este prea populat *relativ la cea mai mare putere a lui de producțiune*, și că n'ar putea menține mai mulți locuitori de cât sunt astăzi. El a zis, că pământul e prea populat *relativ la produsele eczistente* în fie care epocă. Și aceasta provine de acolo, că creșterea populațiunii este într'un mod incomparabil mai ridicată de cât creșterea alimentelor. Și apoi, nu numai că populațiunea ține staționară creșterea alimentelor. or cât de repede ar putea să fie; dar că populațiunea devine neconținut mai numeroasă din cauza agerimei instinctului secșual; de unde provine că cei mai mulți oameni, și în genere cei săraci sunt nevoiți a lucra cu multă osteneală spre a'și procura hrana înaintea altora; ba chiar mare parte din ei sunt privați de egzistență de către cei alți. Populațiunea și nutrimântul, sînt întocmai ca doi cai înhămați împreună; dar iușeala celui d'ânteu este atât de superioară celui de-al doilea, încât alergarea acestui din urmă este fără folos.

*Malthus*, a probat că singurul mijloc de-a împiedica sărăcia și moartea prematură, nu constă într'o metodă oare care de-a mări produsele unei țeri sau de-a emigra într'o alta, dar constă în mijlocul de-a avea mai puțin copii. — Cât pentru cei bogați, este învederat că, chiar dacă n'ar avea copii, [sărăcia ar fi tot sărăcie; dar atunci ea va fi generală și nu vor mai fi inegalitățile deșrădătoare în destinurile oamenilor.

Acei care rid cu mult haz de teoria ecșesului populațiunii, rid de legile cele mai terribile, ce omul a putut pricepe vre-o dată. — Aceste legi ne smulg pe fie care zi, și ne-au smuls în tot d'auna, de când rasa omenească locuește pe pământ. Aceste legi vor urma să ne ecștermine, cu aceiași nestrămutare tăcută, în cât, când vom prinde de veste, marea oșeră va fi și terminată — Unii pretind că *legea populațiunii*, este o abstracțiune paradocșală, și că ea nu influențează cu nimic asupra genului uman.

Dar să credem oare că această lege este mai puțin gravă, fiind-că ni se impune a nu ține seamă de acțiunea ei?... Această acțiune este vedită, precum s'a cunoscut în țările mai anticî. prin existența sărăciei și a morței premature, pe de-o parte, și prin castitate și prostituțiune, pe de alta. — În timpul de față lucrurile rezidă pe-acelaș tărâm și noi am putea alege între constrângerea morală, vișii și mizerie; dar nu putem alege de cât numai din aste trei.

Dacă vom căuta să îmblânzim pe vre-una din ele, vom îngreuna și mai mult pe cele alte două. — Dacă vom voi să depărțăm moartea prematură și s'o 'nlocuim prin viața care a fost destinată omului de natură, nu vom putea reuși nici odată, pe cât timp alimentele vor crește tot în proporțiunea lor obicșnuită, și prostituțiunea va mări numărul popula-

țiunei. O micșorare a unuia din cele trei obstacole, este neapărat întovărășită de o creștere a celor l'alte.

În Anglia vârsta de mijloc pentru însurătoare este pentru bărbați de 25 ani și 8 luni; iar femeile nu se mărită de cât la vârsta de 24 ani și șase luni. Dar noi suntem așa de obișnuiți a vedea femeile noastre ducând o viață nenaturală, în cât vârsta de 24 ani și jumătate ne pare foarte neplăcută pentru căsătorie, care a scăzut la noi aproape cu zece ani.—Această țifără arată că facultatea de reproducțiune este impusă femeilor aproape cu a treia parte din viața lor secșuală, chiar și pentru acelea care sânt măritate.—Deci siguranța noastră numai atunci poate fi întemciată, când ne vom supune naturei, iar nu plăcerilor premature.—Eczistă însă un mare antagonism în această ascultare a naturei;—și acest antagonism dă naștere la două legi :

*„Dacă ne vom supune naturei, întru cât privește facultatea de reproducțiune, vom ajunge la o ruină inevitabilă.”*

*„Iar dacă nu ne vom supune naturei, vom ajunge iarăși la o ruină inevitabilă.”*

Vine acum întrebarea, putem scapa de antagonismul acestor două legi ale naturei? . .

Milioane de vieți, zice Malthus, au fost distruse prin această simplă cauză. Acest antagonism cere egzistența continuă a constrângerei morale, a vițului și a mizeriei, adecă : egzistență castității, prostituțiunei, sărăciei și a morței premature. În scurt noi datorim acestei cauze relele sociale, morale și fizice de care suferim.

Acei carî se 'ncearcă zadarnic a stărpi sărăcia prin mijloace ordinare, prin emigrațiune, educațiune, caritate sau schimbări politice, nu cugetă că aci nu este vorba numai de-a stărpi sărăcia, dar este absolut necesar d'a 'nlătura, mai înteiu de toate, prostituțiunea.

Sărăcia și dificultățile sociale formează o transacțiune făcută chiar de omenire, între seculul trecut și cel actual, între două trebuințe teribile : lipsa de egzistență și lipsa de onestitate. Lipsa de onestitate, este o constrângere așa de mizcrabilă ; ea este așa de periculoasă pentru sănătatea spiritului și a corpului, încât, aceia care trebuie să aleagă, preferă să îndure mai bine mizeria, de cât a se supune. Acest fapt dar, face ca oamenii să refuze a egzamina aceste doctrine și a se abandona nebunește în speranțe înșelătoare ca socialism, emigrațiune, educațiune, etc. Cum ? . A renunța la amor, când astăzi viața nu este decăt o muncă monotonă, pentru a'și realiza fie-care visurile sale amoroase? .:

A renunța la cea mai dulce mângăiere, la singura bucurie a săracului, la visul cel mai îmbătător al poetului? . Numai cugetarea ar fi de ajuns, pentru a numi nebun pe acela care a emanat!—Nu, să nu renunțăm la amor!... Dar să ne păstrăm atât cât ne trebuie; și noi avem foarte mult; avem atât de mult, în cât prisosul nefăcându-ne nici un bine, ne face mult rău.

Dacă nu egzistă alt mijloc de a mări proporțiunea bogăției și a egzistenței pentru omenii, de cât sacrificând anorul atunci suntem ajunși la disperare. Acest sacrificiu nu l putem face, nu se poate face. În acest caz însă, sforțările oamenilor nu vor fi decăt o oscilațiune între cele două lucruri esențiale, precum a fost în tot-d'auna. A renunța la amor sau la egzistență este a găsi disperarea sau moartea; și dacă nu le putem avea pe amândouă de-o dată nu vom putea s'avem nici sănătate nici virtute.

Egzistă un mijloc,—și nu-e de cât unul singur,—de a sfărâma aceste rele, de-a asigura fie-cărui din noi partea sa de nutriment. de amor și de locuință, parte, fără care societatea nu e de cât un chaos, de egoism, de nedreptate și de mizerie.—Și acest mijloc or cât de opus ar părea ideilor actuale, nu conține într'ensul d cât prea puțin rău; în or-ce caz, el conține mai puține rele decăt toate cele alte mijloace de îndr ptare. Acest mijloc, îl vom cespune și ne vom convinge.

(Va urma),

Th. M. Stoenescu.

## ROZELE DE IARNA

(După Arnould)

Iarna, printre ceața deasă, se ivesc dragele florî.  
 Ca și ochii triști ce 'n lacrămî se ivesc adesca ori;  
 Pentru ele nu trăește soarele poleitor,  
 Nu le supără în cale or și care trecător.  
 O..., dar dacă 'n primăvară, pentru sufletele vii  
 Cresc florî rumene, voioase, pe'nverzitele câmpii,  
 Dulce cer, fă să 'nfiorească pe pămînt adesca ori,  
 Pentru suflete de toamnă melancolicele florî.

Duliu Zamfirescu

## CINE E HOTUL ?

Era de vre-o două-zeci de ani, negru anemic cu hainele zdrențuite și îl ducea un sergent la Poliție.

Il prinsese cu mîna în buzunarul unei doamne.

Era o figură simpatică cu toate acestea, o figură pe care se citea suferința și mizeria.

M'am luat dupe el până la poliție și acolo îl întrebai :

— Pentru ce ai furat ?

— 'Mi era foame !

— Pentru ce nu muncești ?

— Sînt bolnav ; am fost la stăpîn ; și stăpînul mă bătea ca să muncesc toată ziua ; munceam până la 1 din noapte și la 4 dimineața trebuia să fiu în picioare ; am dus'o astfel 6 luni și m'am îmbolnăvit, atunci stăpînul n'a vrut să mă ție și 'mi-a dat drumul pe stradă.

— Pentru ce nu te-ai dus la spital ?

— M'am dus, dar 'mi-au spus că n'am boală rea 'mi au spus că n'am de cât slăbiciune și nu m'au priimit.

— Dar pentru ce nu ai cerut mai bine de cât să furi ?

— 'Mi a fost rușine să cerșesc.

Il privi fics un moment și începui să cuget.

La spatele meu căți va doamni rîdea ; lucrul li se părea glumeț.

— Auzi colo ziceau ei, de cerșit 'i a fost rușine iar de furat nu.

Cugetam.

Ce este hoția ? imi ziseai atunci.

Legea o spune, dar legea minte. Judecătorul, care ține balanța dreptăței, o știe, dar o știe rău.

Pe cel ce fură un leu ca și pe cel ce fură un milion legea numește hoț.

A fura pentru a putea trăi, precum și a fura pentru a'ți crea un prisos este, dupe lege, tot atât de condamnabil.

Când unul fură este imoral, când societatea fură, nu.

Exemple :

Cei ce cumpărase pământuri de la sătenii împroprietăriți la 1864, avea, dupe lege, drepturi câștigate, și societatea, prin o lege ulterioară, lovi in acele drepturi și călcă principiul legii pentru a satisface principiul moralei.

Cei ce împrumutase pe impiegații statului și dobândise titluri egzekutorii contra lor și se despăgubiau din salariile lor, avea, dupe lege, drepturi câștigate, și cu toate acestea societatea calcă într'o zi legea, pentru că morala nu se împăca cu ea.

Toți jurisconsultii probară că legea se violează și nimeni nu putu să probeze contrariul.

Deci legea, nu e nici morala, nu e nici justiția.

Și cu toate acestea, legea domnește, după lege mergi la ocnă, după lege și se restrânge drepturile, dupe lege ești stigmatizat ca om imoral și pernicios societății, după lege, ești or nu ești.

Și dar, trebuie să'ți alegi a fi cu legea contra moralei, or a fi cu morala în potriua legii.

Cine vrea să cugete drept, trebuie să cugete afară din lege.

Când te sinucizi ești vinovat, căci viața ne fiind opera ta nu poți să'ți-o răpești singur.

Dar ce este sinucidul atunci?

A te împușca este sinucid, a'ți trece o frânghie pe după gât și a te spânzura este tot sinucid, a lua otravă este iarăși sinucid.

A nu mânca și a muri de foame, nu este oare sinucid? Da, de sigur, da!

A simți durerile foamei, a simți cum se topește puterile de inanițiune și să nu viri mâna în buzunarul bogatului numai pentru ca legea să opune, este o nebunie.

Din momentul ce legea nu ne poate da viața, legea nu ne-o poate ridica.

Trebuie să ne apărăm viața ori și cum.

Dacă cine-va mă atacă și vrea să mă omóre, am dreptul să'l omor, legea zice.

Când tâlharii mă calcă noaptea îi pot împușca, chiar când ei n'ar fi avut intențiunea să mă omoare, legea iarăși, o zice.

Când societatea îmi ia pâinea de la gură și mă privește murind, cu indiferență, nu am oare dreptul să'mi apăr viața în contra societății?

Da, de miș de ori da!

Dreptul de legitimă apărare.

Când mor de foame, am dreptul să iau pâinea or de unde sau or din care buzunar.

Dubiu nu măi încape.

Așa dar ce este hoțiă și ce nu este?

Pentru mine răspunsul este dat.

Atunci când cine-va își însușește lucrul aflat în posesiunea altuia pentru a'și îndestula strictul necesar, nu este hoțiă; mai mult chiar, atunci faptul este moral și legitim.

Când cine-va însușește lucrul aflat în posesiunea altuia sau trece în posesiunea sa obiecte, cari fără a fi fost în posesiunea cui-va, tind a'și stabili sau a'și mări prisosul, atunci este hoțiă, și faptul este imoral.

Când cine-va răpește din strictul necesar al altuia pentru a'și crea sie-și un prisos, atunci faptul este criminal și imoral.

Ast-fel înțeleg eu morala și justiția

Dacă ne-am întoarce dar să analizăm pentru ce cerșetoria este mai rușinoasă de cât hoția pentru cel ce moare de foame, lucrul s'ar lămuri de sine.

Omului onest îi e rușine de cerșetorie, este lucru hotărît.

Orî-cine înțelege că are drept la viață, și omul onest înțelege mai mult ca orî-cine

Libertatea se ia, se smulge, nu se cerșetorește.

Tot ceia-ce este un drept al *meu* nu poate să fie stăpânit de nimeni și pe stăpânitorul dreptului meu îl tratez ca pe un usurpator: el e hoțul!

Omul onest care suferă își zice:

„Am drept să trăiesc, căci altmintrelea nu m'ași fi născut, și cu toate acestea nu pot trăi! Pentru ce oare?

„A mă duce să cerșesc, în mod pacinic și legal, ceia-ce îmi este indispensabil pentru traiu, să nu îndrăznesc a lua însu'mi trebuinciosul și să mă întorc cu mâna goală, fără a murmura, atunci când nu mi s'a dat nimic, este a sancționa prin fapt că este bine cum este, că este drept ca eu să fiu sărac și el bogat, că bogatul trebuie să aibă prisos și eu trebuie să mor de foame.

„Atunci ar fi să afirm că ceia-ce cer nu este un drept al meu și 'mi poate lipsi, că cel ce are îmi poate da sau nu, după cum va voi; că pot trăi dar că pot și muri de foame și că atunci când voi ajunge să trăiesc din cerșetorie, viața nu mai o dătoresc altuia de cât aceluia care m'a întretinut cu mila lui.“

Omul conștiințios și onest mai mult ca or care, nu'și poate da, așa gratuit, un brevet de lașitate și'și este scârbă de cerșetorie.

Și de câte orî,—o! ironie a lucrurilor lumești!—cel ce a fost prins cu mâna în buzunarul altuia nu a fost un om de caracter și un om căruia sărăcia trebuie să'și fi făcut multă vreme silă, și cel ce se da de om onest și reclama sprijinul legii, el era victima, el era hoțul.

Câte lacrimi și cât sânge nu conține oare acea pungă!

Cu toate acestea, mi se va zice, sunt oamenii onești cari preferă mai bine, să ceară de cât să fure.

Da, sunt mulți și forțe mulți.

Aceia însă sunt ómenii învățați cu respectul legelui și cari au trăit apărând legea. Pentru aceia legea este și morala și justiția.

Dar *tempora mutantur* și va veni timpul când nu va mai fi nevoie nici de lege, nici de judecătory, nici de furt, nici de cerșetorie.

C. C. Bacalbașa.

---

## OPT RANDURI

### E U

Gândule, scrisoare scrisă de o mână nevăzută,  
 Câte pagini păstrezi astă-zî din iubirea mea trecută,  
 Câte rënduri copriind încă focul tinereții mele,  
 Câte vorbe de iubire mai sunt scrise printre ele?

### GANDUL

Tu ai plâns și-a tale lacrimi aș căzut pe-a mele foi  
 Ștergînd slovele iubirii, slove scrise de-amîndoi....;  
 Astăzi n'aș rămas din toate de cât rëndurile 'n care  
 Ași scris poate fără voe vorba searbădă: *uitare*.

Duiliu Zamfirescu

---

## SCRISORI FERMECATE

*Domnilor Redactori,*

Adică de ce se nu aveți și D-tră Corespondențe, din câte-și patru părți ale lumii când toate gazetele aș.

Ba de la Petersburg, ba de la Geneva, ba din Brazilia, ba de la New Iork,.... din toate părțile în sfîrșit.

Și bieții cititori cred că într'adevăr nu citesc de cât, rënduri scrise cu cerneală de prin acele părți.

Amar se mai înșeală!

Eu, D-lor Redactori, mă angajez se vă trimet corespondențe din toate părțile lumii, și bine înțeles, de prin acele părți care oferă astă-zî un interes mai arzător.

Așa, de eczemplu, o se vă trimet scrisori din Tunis în cari o se vă spun că am fost martor ocular la toate bătăliile și că mi s'a făcut distinsa onoare se mi se permită a turna cerneală în calimarul în care a muțat condeiu Beiu de Tunis spre a subscrie tractatul de pace.

O se vă trimet corespondențe din Petersburg și din Siberia și o se vă pove-

tesc lucruri și minuni despre nihilisți și despre despotismul Rusesc în cât o să vi se facă părul măciucă și o să ve mirați de unde mai știu atâtea năsdărăvăni.

O să vă trimit scrisori dupe câmpul de resboi (pentru că nu știu cum s'î zic altfel) Greco-Turc și o să vă procur o listă nominală de toți bravii cari compun eroica armată a descendenților lui Leonidas și Temistocles. Pentru că nu crez să fie atât de mulți în cât să nu mi se permită a pretinde că spu adevărul.

În sfârșit o să vă trimit multe și mărunte.

Nu crez, D-lor Redactori, că serviciile mele vor fi refuzate mai ales, când, Revista 'Literatorul,' a mai înregistrat asemenea năsdărăvăni.

Amicul Macedonski ne-a povestit lucruri mai boacâne în 'Palatul Fermecat,' mai ales când vrea să ne facă să credem că Maurul D-sale scotea din circulație, nu știu câte sute de mii de franci pe zi.

De aceea m'am hotărît să intitulez și eu scrisorile mele Scrisori fermecate.

Se pare apoi că rîvna de a călători cu *Jules Verne* prin lună a coprins pe toți scriitorii, de ce dar n'aș face-o și eu.

Astfel spiritualul scriitor, D-l Pantazi Ghica, ne spune în No. 2 al '*Portofoliului Român*, 1) că Neacșa și Mircore care au murit la 1870, îmi pare, dupe spusa unuiu prietin, s'au ivit iarăși pe la băi pe la Călimănești, astfel în cât a făcut marți zicătoarea românească că: după ce a murit a mai trăit trei zile. Neacșa și cu Mircore dupe ce au murit au mai trăit zece ani și poate că prietenul D-lui Pantazi Ghica o să 'i vază și la anul, dacă nu le-o veni pofta să mai viziteze și alte băi.

Dar să vede că însuși pe stimabilul D-l Pantazi Ghica îl găsi amețeala la așa înălțime și de o-dată se scobori din lună pe pământ, cu adevărat la băile de la Călimănești și ne făcu să asistăm la o scenă mai reală, adică cum bărbatul cocoanei cu malacof îl luă pe musiu Jenică de chică și: îl trînti, îl răsuci, iar îl trînti, iar îl răsuci, până când osteni.

Așa da!

Dar vrînd ne-vrînd îmi adusei aminte de versurile lui *Depărățcanu*:

Cazi, trist Icar, cu visuri, cu-amor, cu poezie,

Din ceruri la pământ.

Și credeți, D-lor Redactori că numai la noi se călătorește, așa cu ușurință prin lună? Ferească D-zei.

Însuși Alex. Dumas, scriitor celebru și de talent, dându-ne despre Rusia date culese la fața locului, ne spune căi verzi pe pereți.

Astfel, ne spune, că în Rusia-Mică se află *un fel* de câine care se numește *Sobaki*.

Și cei cari l'au citit au crezut.

Intr'adevăr se dice la câinii *Sobaki* dar Sobaki se chiamă or-ce câine, fiind că Sobaki este numele speciei câine.

1) Citiți Portofoliul.

De asemenea, Dl. Alex. Dumas, ne spune că. tot în Asia mică, se află un fel de trăsură care se numește *Troika*.

Și aci iară-și eroare fiind-că, *Troika* pe rusește înseamnă *trei*, și trăsurile, despre care ne vorbește D. Dumas fiind cu trei cai, care de sigur, auzise pe vre-un Rus zicând *Troika* la vederea unei trăsurii, a conchis că trăsură se numește ast-fel.

Dar ce se vă mai spui la verzii și uscate, D-lor Redactori.

Acum să știți despre ce e vorba pregătiți-vă coloanele pentru numărul viitor.

Această scrisoare, bine înțeles, țineți-o secretă, pentru ca onor. public să nu ne priceapă șarlatania, iar dacă vre-un Toma necredinciosul v'ar cere vre o marcă postală de prin locurile de unde vă vor veni știrile, cum a mai pățit'o și alte gazete, apoi le puteți spune că corespondenții D-stră nu trimit nici odată scrisorile. *franco*.

Al Domniei Vostre la dispozițiune.

C. C. Bacalbașa.

---

## NOTITE LITERARE

---

Și iar versuri...

„*Visuri și plângeri*“, acesta e titlul unei broșuri de *Nicolae Stan*.

Spre a încuraja pe acest tînăr „*Literatorul*“ i-a făcut onoare a 'i publica în numărul trecut un distih.

Dar,

De la două versuri, pînă la o broșură, e departe...

Broșura n'o vom încuraja.

Pe autor însé nu'l vom descuraja. Versurile sale sunt rele, dar tînărul arată că a suferit și că are simțire.

De aci, și pînă la poezia cea bună, nu e de cât un pas:

Studiul.

De altminteri, este entuziast tînărul, și, cu entuziasmul, se merge departe:

Sau la Pantheon, sau la Pantelimon!...

Tînărul însé e modest. „Sunt un copil.“ Zice el în prefața sa.

Și o închieie cu:

„Citește-le și aduți aminte!“

Ei bine! Copile! Ii voi spune eă, am citit versurile tale, și, pentru că și eu sînt ca tine, căci poeziile sunt toată viața lor copii, simpatizez cu șubredele tale încercări. Sînt slabe, foarte slabe,—dar scie,—scie!... Scie și învață...

Cine știe?...

Poate îți va fi rezervat să nu te înșeli...



Poate într'o zi îți va fi rezervat să strigi cu mândrie :

„Sunt poet!“

Știi tu însă ce e a fi poet în țara Românească?

Este a fi obiectul de hulă al tuturilor și a muri de foame;

Este a nu avea tinerețe; este a nu te bucura de nici unul din bunurile vieții, este a fi nemulțumit chiar de tine, în urmărirea vecinică a idealului „*perfectiunei-absolute!*“

Dacă acuma, de vei cugeta matur, asupra celor câte ți-le spunem, vei mai fi îndemnat a scrie, — atuncea, — O! Atuncea,.... învață și tu, mai înainte de toate, să faci versuri.

Apoi,

Fii bun și nobil cu toți prietenii și neprietenii tăi;

La ură, răspunde-le prin dragoste. Sufere în viață toate neajunsurile;

Plângi, cu cerșetorul care plânge.

Plângi, cu ocașul, victimă a societății.

Plângi, cu muma ce n'are pâine spre a da copiilor.

Plângi, cu rîul care plânge, cu frunza care suspină, cu natura întregă care suferă!

Indignează-te, în contra nedreptății; revoltează-te în contra asuprirei; infierează pe fariseii și cărturarii literari ori politici; lovește, în cine lovește; disprețuiește, pe cine defăimează!

Iubește, pe acei cari iubesc; stimează, pe acei cari se stimează; glorifică pe acei cari se devotează țerei în lupta pentru lumină în contra întunericului!

Destinde-ți aripele; — scutură-te de lutul pământului, și, uite-te la oamenii de sus, ca să-ți vezi cât sunt de mici; studiază, ca să le fii de folos!

Aceste sînt povești pe care le dăm acestui tîner, dar toți ar trebui se le aibă ca icoană, — nu pentru că le spunem noi — ci pentru că drepte și folositoare sînt!

Aducă-și fie-care aminte de ele!

Luciliu.

---

## MULȚUMIRE

---

Găsim momentul a trimite mulțumirile noastre cele mai recunoscătoare Domnilor abonați, cari s'au gândit, că literatura merită și ea să fie încurajată.

Aibă mulți, buna-voință și iubirea de literatură ca acei ce publicăm mai la vale, și nu vom regreta nici odată că am pășit pe spinoasă cale a literaturii.

Domnul *Christ. M. Christovich*, din Brăila, — devenit pe lângă abonat și acționar, — avem ați mulțumi mai mult; nu pentru că a procurat „*Literatorului*“ mai mulți bani, dar fiind-că a vedit prin aceasta o mai mare iubire de literatură,

atât de urită la noi de unele persoane, pretinse cu gust literar, cari de și de viță Românească, nu se desfată de cât numai cu Almanacuri franțuzești.

Deci mulțumirile noastre adevăraților iubitori de literatură națională :

#### București

- D. Eugeniū Lascăr
- › Haralambie Fundățianu
- › Eniū D. Bălțeanu
- › Dimitrie Teoharide
- › Eduard Lebcenf.
- › Iarian Hodoș
- › Mina S. Minoviči
- › Mihail S. Minoviči
- › Al. Cămărășescu
- › Capșa
- › Fialcofski
- › Dimitrie Marinescu

#### Turnu-Severin

- D-na Elena C. Bălțeanu
- D. St. F. Macoveiū
- › C. Constantinescu
- › N. Condeescu
- › C. Popescu
- › A. Bazilescu
- › Ioan Burileanu
- › Dimitrie Stamatopulo
- › George Popoviči

#### Craiova

- D. Baron Marentzelern
- › Ioan Faur
- › Anton Brăiloiu
- › Paul Rădulescu
- › Aureliū Ioane
- › Vasile Vangheli
- › M. Gh. Mărescu

#### Tecuci

- D-na Amelia Papadopulo, Calimaki
- D-nu T. P. Anastasiu

#### Brăila

- D-nu M. Cohen

#### Ploești

- D-nu Matache Ștefănescu

#### Oltolnița

- D. Sava Săvulescu
- › Florea Popescu
- › Ștefan Carja

Avem a mulțumi asemeni D-lor Prefecți de Dâmbovița și Mehedinți, cari nu în calitate de prefecți, ci în calitate de persoane iubitoare ale Literaturii, au bine voit a recomanda Revista noastră la mai multe persoane, ce au și bine voit a se abona.